

POVERTY WATCH 2026

CHUDOBA A MIGRACE

Národní zpráva Evropské sítě
proti chudobě Česká republika

European
Anti-Poverty
Network

Konsorcium nevládních organizací
pracujících s migranty

Tematické kapitoly zpracoval tým Konsorcia nevládních organizací pracujících s migranty v ČR:

Mgr. Blanka Tollarová, Ph.D., Mgr. Ondřej Valenta, Ph.D., Mgr. Andrea Krchová

Koordinátoři za CHČR: Mgr. Iva Kuchyňková, Mgr. Klára Boumová, Mgr. Jiří Vraspír

Korektury: PhDr. Karolína Šnajdrová

Grafické zpracování: Kristýna Urbánková

Vydalo EAPN ČR, říjen 2026

OBSAH

1.	CHUDOBA A MIGRACE: ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ TÉMATU.....	5
2.	CÍLE ZPRÁVY A METODOLOGIE.....	7
3.	CHUDOBA A SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	9
4.	CHUDOBA A MIGRACE.....	14
4.1	Trh práce a rizika volného i podmíněného vstupu na něj.....	21
4.2	Přiměřená podpora příjmu, sociální ochrana a přístup k sociálnímu zabezpečení.....	32
4.3	Přístup ke zdravotním službám.....	40
4.4	Přístup k dostupnému bydlení.....	42
4.5	Přístup ke vzdělání.....	45
5.	ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ.....	46
6.	ZDROJE.....	48

1. CHUDOBA A MIGRACE: ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ TÉMATU

Letošní zpráva o chudobě je zaměřena na migranty. Faktory, které ovlivňují chudobu obecně, se promítají i do životů osob s migrační zkušeností, nadto jsou životy cizinců významně definovány pobytovým statutem, ke kterému se pojí práva a povinnosti.

Druhým významným faktorem je neznalost jazyka nebo jeho postupné učení; i to v některých fázích zásadně ovlivňuje přístup ke službám, na trhu práce i ke vzdělávání. V poslední řadě komunikace se státními institucemi je neznalostí jazyka zásadně ovlivněna.

Migranti v Česku tvoří 10 % populace, ne všichni ale mají přístup k sociální ochraně a na trh práce

V České republice žije přes 1,1 milionu migrantů, kteří tvoří 10 % veškeré populace Česka. Jejich postavení na trhu práce a přístup do systémů sociální ochrany závisí na třech klíčových faktorech: na státním občanství, pobytovém statusu a na tom, zda pracují a odvádějí zdravotní a sociální pojištění. Na základě těchto podmínek lze migranty v Česku rozdělit na tři skupiny.

- Ti, kteří mají přístup k sociální ochraně:
- 1/ obdobný jako občané ČR,
 - 2/ ztížený nebo omezený,
 - 3/ jsou de facto vyloučeni.

Výsledky pravidelného šetření EU-SILC dlouhodobě ukazují, že domácnosti migrantů čelí vyššímu riziku chudoby než domácí populace. Tento trend platí pro všechny státy EU, i když se míra rozdílů mezi jednotlivými zeměmi výrazně liší¹. Rozdíl v míře ohrožení může být až dvojnásobný², přičemž výrazněji znevýhodnění bývají občané třetích zemí³ (tzn. migranti ze zemí mimo EU/EHP). **Mezi hlavní rizikové faktory patří zejména prekérní postavení a nerovné podmínky na trhu práce, nižší vzdělání nebo krátká doba pobytu v dané zemi.**

Chudoba migrantů je na okraji zájmu migrační i integrační politiky

Na chudobu se v souvislosti s migrací poukazuje jen velmi málo, obecně je přijatelný diskurz, který akcentuje bezpečnost a ekonomickou výhodnost migrace. Ve veřejné diskusi je důležitý fakt, že migranti/cizinci tu mají pracovat a být samostatní; o podpoře v prvotní fázi integrace se začíná mluvit v souvislosti s ekonomickými výhodami, které z toho následně poplynou. O podpoře osob, které práci ztratí, mají malý příjem nebo jsou ve zranitelné životní situaci, se diskuse nevede.

¹ Bárcena-Martín, E., & Pérez-Moreno, S. (2017). Immigrant-native gap in poverty: a cross-national European perspective. *Review of Economics of the Household*, 15, 1105-1136. <https://doi.org/10.1007/s11150-015-9321-x>. [cit. 2026-09-16].

² Kunychka, M., Grešš, M., Raneta, L., Dziura, B., & Sinkovič, D. (2023). Possible changes over time: poverty among migrants in the European Union. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 36. <https://doi.org/10.1080/1331677x.2023.2264377>. [cit. 2026-09-16].

³ Balourdos, D., & Petraki, M. (2019). Immigrant social inclusion in Europe: A descriptive investigation. *Europa XXI*. <https://doi.org/10.7163/eu21.2019.37.7>. [cit. 2026-09-16].

Sociálně-ekonomická situace migrantů je zkoumána především ve vztahu k remitencím. Studie zaměřené na sociální marginalizaci a systémová znevýhodnění migrantů jsou dílčí. V posledních letech se dostalo pozornosti zejména chudobě uprchlíků z Ukrajiny (šetření Hlas Ukrajinců) nebo osobám pracujícím v nedůstojných podmínkách. Komplexní odborné studie sledující vztah migračního statusu a chudoby v Česku chybějí.

Jak se na téma dívají strategie a koncepční dokumenty?

Migrační a integrační politika České republiky se vyznačují podřízením potřebám ekonomiky, důrazem na bezpečnost a projevují se postupným zpříšňováním podmínek pro vstup a pobyt migrantů^{4 5}. Od příchozích se požaduje zejména znalost jazyka, ekonomická samostatnost a orientace ve společnosti. Koncepční dokumenty migrační a integrační politiky připouštějí, že migrantům hrozí také sociální vyloučení nebo zneužívání jejich zranitelného postavení. Opatření, která by je například na trhu práce ochraňovala, přibývá velmi málo a jsou málo účinná. Naopak stále více akcentují osobní odpovědnost každého a zachovávají značný nepoměr povinností na straně migrantů a na straně státních institucí, které by např. chránily před vykořisťováním. Tomu pak odpovídá i realita, která oboustranný proces integrace redukuje na jednostranné požadavky na migranty.

Strategie sociálního začleňování 2021–2030 uvádí migranty jako jednu ze zranitelných skupin, která potřebuje pro uplatnění svých práv využít specifických postupů. Strategie se věnuje vybraným tématům: chudobě uprchlíků z Ukrajiny, nerovnosti migrantů v přístupu ke zdravotnímu pojištění a zdravotním službám, obchodu s chudobou a vytlačování uprchlíků a migrantů do substandardních bytových podmínek (do ubytoven). Zároveň je provázána s Koncepcí integrace cizinců a je v souladu s migrační politikou ČR, limituje možnost snižování nerovností v přístupu k veřejným službám, když z nich jsou někteří migranti de jure, a v souladu se strategickým rozhodnutím státu, vyloučení. Strategie dále vyzývá ke sledování a boji proti chudobě uprchlíků, k podpoře zdravotní gramotnosti a kulturně senzitivnímu přístupu, k řešení bytové nouze a k péči o ohrožené děti migrantů. Jde o vybraná témata daná zřejmě urgencí aktuálních témat (podmínky na ubytovnách) či dostupností studií (Hlas Ukrajinců) v době vzniku a aktualizace Strategie. Chybějí v nich ovšem nejakutnější problémy, jakými jsou pracovní vykořisťování nebo systémové vyloučení některých migrantů z jakékoliv pomoci.

Co přináší tato zpráva?

V následujících kapitolách představíme poznatky o chudobě migrantů v České republice. Ukážeme rizikové faktory, které ovlivňují nebo přímo ustavují nerovnoprávné postavení migrantů na trhu práce, v oblasti sociální podpory, zdravotnictví a bydlení. A které je mnohdy dokonce „odsuzují“ k chudobě. Pokusíme se také odhadnout počet osob, na které tato rizika dopadají a které mají jen minimální možnosti svou situaci zlepšit.

⁴ JELÍNKOVÁ, M. (2011): Česká migrační a integrační politika v perspektivě mongolské migrace. Dizertační práce, Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/47770>. [cit. 2026-08-29].

⁵ JELÍNKOVÁ, M. (ed.) (2023): Lokální politiky integrace migrantů a jejich strukturální mechanismy. Karolinum, Praha. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/186867>. [cit. 2026-08-29].

2. CÍLE ZPRÁVY A METODOLOGIE

Zprávy o chudobě si dávají za cíl zlepšit porozumění o chudobě jako o vícerozměrném fenoménu a posílit hlasy lidí, kteří chudobu zažívají. Abychom mohli podat zprávu o situaci v České republice a odpovědět na hlavní výzkumnou otázku „Jsou český trh práce a systémy sociální ochrany pro migranty vylučující již ze své podstaty?“, formulujeme si další dílčí výzkumné otázky:

- Kteří migranti v ČR žijí v chudobě nebo jsou chudobou ohroženi? Jak velká je tato skupina osob? Jaká je socioekonomická úroveň jejich života? Které faktory přispívají k životu v chudobě?
- Jaké možnosti ochrany před chudobou pro tyto osoby v ČR existují a jaký přístup k nim lidé mají?

Při snaze postihnout situaci migrantů ve vztahu k chudobě a najít míru sociálního vyloučení se potýkáme s většími komplikacemi než při snaze postihnout obecnou míru chudoby v ČR. **V případě migrantů je situace složitější v tom, že některé z indikátorů nebo administrativních dat se pro tuto cílovou skupinu vůbec nesledují.** Abychom vytvořili základní představu o míře chudoby osob s migrační zkušeností, kombinovali jsme různé zdroje:

- **statistická data na mezinárodní úrovni** (EU-SILC, ukazatel ohrožení relativní příjmovou chudobou (at risk of poverty rate/AROP) od Eurostatu⁶, který je konstruován i pro migranty (s rozlišením na občany EU a občany třetích zemí). Ačkoliv tento ukazatel umožňuje mezinárodní srovnání, jeho vypovídající schopnost je problematická a je diskutována jak ve Zprávě o chudobě za rok 2025⁷, tak i v dalších studiích^{8 9};
- **administrativní data na národní úrovni** (statistiky MPSV a ČSÚ o zahraniční zaměstnanosti¹⁰ a čerpání dávek státní sociální podpory a pomoci v hmotné nouzi¹¹, data MPO o živnostech dle oborů);
- **rešerše legislativního rámce** upravující pozici a přístup migrantů ve vybraných oblastech;

⁶ EUROSTAT (2026): Persons at risk of poverty or social exclusion by group of citizenship (population aged 18 and over). https://doi.org/10.2908/ILC_PEPS05N. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ILC_PEPS05N__custom_22313658/default/map?lang=en. [cit. 2026-08-04].

⁷ CHARITA ČR (2025): Poverty Watch 2025: Národní zpráva Evropské sítě proti chudobě Česká republika. <https://www.charita.cz/res/archive/083/010361.docx?seek=1760969998>. [cit. 2026-08-05].

⁸ ŠKVRŇÁK, M., PROKOP, D. (2025): Evropsky srovnatelnou příjmovou chudobou trpí pětina Čechů. Jsme v průměru, nikoli premianty EU. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/chudoba-cesko-eu/>. [cit. 2026-08-04].

⁹ DEMAGOG. Zavádějící statistika Eurostatu o lidech ohrožených chudobou. Online. Dostupné z: <https://demagog.cz/diskuze/zavadejici-statistika-eurostatu-o-lidech-ohrozenych-chudobou>. [cit. 2026-08-05].

¹⁰ OTEVŘENÁ DATA MPSV: Zaměstnávání cizích státních příslušníků. Dostupné z: <https://data.mpsv.cz/portal/sestavy/statistiky/trh-prace/zamestnavani-cizich-statnich-prislusniku/cz>. [cit. 2026-08-04].

¹¹ Data na vyžádání z MPSV neobsahují informace o superdávce, s její výplatou se v ČR teprve začíná.

- **relevantní odborné studie**, výzkumy a analýzy, policy papery a zprávy neziskových organizací, z nichž za nejvýznamnější považujeme studie PAQ Research¹², agentury SocioFactor¹³, CVVM¹⁴ a Diakonie ČCE – Střediska západní Čechy¹⁵;
- **výstupy fokusní skupiny** a zkušenosti z pravidelných setkání se sociálními pracovníky z organizací pracujících s migranty;
- **vlastní zkušenosti z advokačních aktivit** a jednání s úřady a metodických setkání se státními institucemi.

3. CHUDOBA A SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Z makrospolečenského hlediska je chudoba v Česku dosud přetrvávajícím a palčivým problémem. Ačkoliv se situace migrantů a většinové společnosti v celé řadě ohledů liší – a jinak tomu není ani v kontextu problematiky chudoby a sociálního vyloučení, kde například migranti vykazují v porovnání s majoritou signifikantně vyšší míru chudoby –, nelze z toho vyvozovat, že by obecný stav byl uspokojivý.

Chudoba nezahrnuje pouze nedostatek finančních zdrojů, jedná se naopak o komplexní jev, který omezuje možnosti jedince na vícero úrovních – ať už se jedná o možnost důstojně bydlet, zajistit dětem vzdělávání a stabilní zázemí, pečovat o zdraví, účastnit se společenského života, plánovat budoucnost nebo zvládat neočekávané výdaje. Chudoba se také často kumuluje s dalšími znevýhodněními – zdravotním postižením, samoživitelstvím, vysokým věkem, příslušností k marginalizované etnické skupině, zadlužením či ztrátou bydlení. Je proto nezbytné sledovat nejen příjmovou situaci domácností, ale také jejich skutečné životní podmínky, náklady na bydlení, míru zadlužení, dostupnost veřejných služeb a životní šance dětí.

Uplynulý rok (2025/2026) přinesl několik změn, které je nutné při hodnocení chudoby zohlednit. Na jedné straně pokračovalo pozvolné zotavování reálných mezd a příjmů po předchozí inflační krizi. Zároveň však tato makroekonomická zlepšení automaticky neznamenají, že se významně zlepšila situace všech domácností. U řady lidí stále přetrvávají vysoké náklady na bydlení, dluhové zatížení, nedostatečné příjmy z práce, bariéry v přístupu ke službám či nejistota spojená s proměnami systému sociální podpory. Současně s tím se začal v praxi zavádět zákon o podpoře bydlení, jehož skutečné dopady na prevenci bytové nouze a na dostupnost stabilního bydlení bude nutné pečlivě sledovat. Další významnou systémovou změnou pak bylo zavedení tzv. superdávky, slučující dřívější dávky na bydlení, živobytí a příspěvek na dítě.

Dluhy

Značně náročná zůstává situace lidí, kteří čelí exekucím nebo oddlužením. Od ledna 2026 činí základní nezabavitelná částka pouhých 14 101,50 Kč¹⁶. Z této částky musí lidé pokrýt veškeré své základní životní náklady, což mnoha pracujícím nezanechává jinou možnost než pracovat mimo legální trh práce, čímž se připravují o sociální jistoty a stát přichází o miliardy ročně.

Zadlužení a předlužení zůstávají v České republice významným faktorem chudoby a sociálního vyloučení, přestože se počet lidí v exekuci v posledních letech mírně snižuje. Na konci prvního pololetí roku 2026 bylo v exekuci přibližně 589 700 osob, tedy 6,4 % obyvatel starších 15 let; vůči nim bylo vedeno téměř 2,98 milionu exekučních řízení¹⁷. Průměrně tak na jednoho člověka v exekuci připadá několik souběžných řízení. Pokles počtu exekucí je pozitivní, nemění však skutečnost, že pro statisíce lidí představují dluhy dlouhodobou překážku k důstojnému bydlení, legálnímu zaměstnání a stabilnímu životu.

Dluhové problémy nejvíce dopadají na lidi s nízkými a nestabilními příjmy, osoby s nízkým vzděláním, dlouhodobě nezaměstnané¹⁸, obyvatele sociálně vyloučených lokalit, samoživitelky a samoživitele, lidi se

¹² ŠKVRŇÁK, M., PROKOP, D. (2025): Evropsky srovnatelnou příjmovou chudobou trpí pětina Čechů. Jsme v průměru, nikoli premianty EU. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/chudoba-cesko-eu/>. [cit. 2026-08-11].

¹³ SOCIOFACTOR s.r.o. (2024): Výzkum o příjmech, výdajích a remitencích cizinců žijících v ČR: souhrnná výzkumná zpráva. Český statistický úřad. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/vyzkum-o-prijmech-vydajich-a-remitencich-cizincu-zijicich-v-cr>. [cit. 2026-07-10].

¹⁴ SPURNÝ, M., TABERY, P. (2025): Integrace ukrajinských uprchlíků: trh práce, bydlení, znalost češtiny a vzdělávání dětí. Centrum pro výzkum veřejného mínění, Praha. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/images/articles/files/5935/vyzkumnazpravahlasukrajincuvlna8vlna9.pdf>. [cit. 2026-08-12].

¹⁵ DIAKONIE ČCE – STŘEDISKO ZÁPADNÍ ČECHY (2023): Analýza dosavadních poznatků a existujících výstupů v oblastech pracovního vykořisťování a nelegálního či neregulérního zaměstnávání cizinců a dalších souvisejících témat v Plzeňském kraji. Dostupné z: <https://1url.cz/te0jm>. [cit. 2026-09-14].

¹⁶ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. 2026. Výpočet nezabavitelné částky při výkonu rozhodnutí a exekuci. Dostupné z: <https://exekuce.justice.cz/>. cit. 2026-10-02.

¹⁷ EXEKUTORSKÁ KOMORA ČR. 2026. Otevřená data o exekučních řízeních v České republice. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/>. cit. 2026-10-02.

¹⁸ EXEKUTORSKÁ KOMORA ČR. 2026. Otevřená data o exekučních řízeních v České republice. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/>. cit. 2026-10-02.

zdravotním omezením i část seniorů. Často nejde pouze o nezodpovědné zadlužování, ale o důsledek souběhu nízkých příjmů, vysokých nákladů na bydlení a energie, ztráty zaměstnání, nemoci, rozpadu rodiny nebo nedostupnosti včasné pomoci. Samotný systém sankcí, úroků a exekučních nákladů může původně relativně nízké dluhy dále navyšovat a proměnit je v prakticky nesplatitelnou zátěž.

Vysoká míra zadlužení má dopady na celou společnost. Omezuje motivaci pracovat legálně, protože lidem po srážkách může zůstat nedostatečný příjem; zvyšuje závislost na dávkách a neformální ekonomice, komplikuje přístup k bydlení a prohlubuje zdravotní i psychickou zátěž rodin. V kombinaci s bytovou nouzí a vzdělávacími problémy dětí přispívá k mezigeneračnímu přenosu chudoby. Dluhové poradenství, dostupné oddlužení, prevence vzniku nových dluhů a nastavení srážek tak, aby lidem zůstal dostatek prostředků pro důstojný život, patří k nezbytným součástem politiky proti chudobě.

Dávky (a nedostatečné čerpání)

Významnou změnou v systému sociální ochrany se stalo zavedení dávky státní sociální pomoci, veřejně označované jako „superdávka“. Tato nová dávka nahrazuje čtyři dosavadní nepojistné dávky: příspěvek na bydlení, doplatek na bydlení, **přídavek na dítě**¹⁹ a příspěvek na živobytí²⁰. Reforma vychází ze zákona č. 151/2025 Sb. a jejím deklarovaným cílem je zjednodušit systém, lépe zacílit pomoc na domácnosti s nízkými příjmy a motivovat osoby schopné pracovat k ekonomické aktivitě. Žádost o novou dávku bylo původně možné podat od 1. října 2025²¹; u stávajících příjemců se však přechodné období následně prodloužilo a výplata nové dávky začala až od srpna 2026.

Sloučení dávek může být pro část domácností přínosné, pokud sníží roztržitost systému a usnadní orientaci v dostupné podpoře. Současně ale reforma přináší významná rizika. Nové nastavení slučuje podporu na živobytí, děti i bydlení do jednoho nástroje, a proto může změna podmínek nebo administrativní chyba ohrozit více oblastí života domácnosti najednou. Zvláště citlivé je nastavení podpory bydlení: domácnosti s nízkými příjmy, vysokými náklady na nájem a energie, dluhy nebo nestabilní pracovní situací mohou být bez dostatečné podpory ohroženy ztrátou bydlení.

Podle modelu PAQ Research se po zavedení superdávky podíl domácností s nárokem na podporu sníží z přibližně 29 % na 23 %. U současných příjemců dávek by při důsledném uplatnění majetkového testu mohlo o nárok přijít asi 14 % domácností. Model dále odhaduje, že průměrná výše čerpané podpory mezi stávajícími příjemci klesne zhruba o 300 Kč měsíčně, ačkoliv dopady se budou mezi jednotlivými domácnostmi výrazně lišit²². To koresponduje i s oficiálními daty MPSV, dle jehož analýzy klesá, po sloučení jednotlivých dřívějších typů podpor do jedné superdávky, podpora u téměř tří pětín (57 %) příjemců; pětina pak po odečtení nákladů na bydlení nezůstává z příjmu i se superdávkou ani životní minimum.

Z pohledu boje proti chudobě je proto nutné průběžně sledovat zejména situaci rodin s dětmi, samoživitelů a samoživitelů, seniorů s nízkými příjmy, lidí se zdravotním postižením, nájemníků s vysokými náklady na bydlení, domácností v dluzích a lidí v bytové nouzi.

Významným problémem českého dávkového systému je také nedostatečné čerpání podpory, na kterou

mají lidé nárok. Dle dostupných dat čerpá dávku jen polovina ohrožených domácností²³. Příčinou bývá složitost pravidel a nedostatek lepší informovanosti mezi veřejností, dále obava z chyb, opakované dokládání příjmů a nákladů, nedostatečná digitální či jazyková gramotnost, stud, strach ze stigmatizace nebo negativní zkušenosti s úřady. Podle dostupných odhadů by bez většího zvýšení čerpání mohla superdávku využívat jen zhruba třetina oprávněných osob; i mezi domácnostmi ohroženými chudobou by podporu čerpala jen přibližně polovina těch, které na ni mají nárok.

Reforma proto nemůže být hodnocena pouze podle počtu vyřízených žádostí nebo podle rozpočtových úspor. Je nutné sledovat, zda pomoc skutečně dosáhne k lidem v nouzi, zda proces podání žádosti nezvyšuje administrativní bariéry a zda změna systému nepovede k propadům příjmů či ztrátě bydlení. Nezbytná je dostupná osobní pomoc při vyřizování žádostí, aktivní informování potenciálních příjemců, spolupráce Úřadu práce s obcemi a sociálními službami a pravidelné vyhodnocování dopadů reformy na různé skupiny domácností.

Bydlení

Vyloučení z bydlení patří v České republice k nejzávažnějším projevům chudoby a sociálního vyloučení. V bytové nouzi žije více než 161 000 lidí, z nichž přibližně 62 000 tvoří děti; dalších 1,6 milionu osob je ohroženo ztrátou bydlení²⁴. Bytová nouze zahrnuje nejen bezdomovectví, ale také život na ubytovnách, v azylových domech, v přelidněném, nevyhovujícím nebo nejistém bydlení a situace, kdy domácnosti vydávají nepřiměřenou část příjmů na nájem a energie. Dopady jsou zvláště závažné pro děti, jejichž vzdělávací výsledky a další životní šance negativně ovlivňuje nejistota, časté stěhování či absence prostoru pro přípravu do školy. Bytová nouze zároveň úzce souvisí s dluhy, zdravotními problémy, rozpadem rodin a rizikem odebrání dětí z péče rodičů.

Zákon o podpoře bydlení (175/2025 Sb.), který nabyl účinnosti 1. ledna 2026, je v tomto smyslu proto zásadní a dlouho očekávanou legislativou²⁵. Zákon měl přinést systémový posun od řešení již vzniklé krize k prevenci ztráty bydlení. Jednotlivými pilíři zákona jsou síť kontaktních míst pro bydlení, asistence v bydlení a podpora získání či udržení standardního nájemního bydlení, včetně nástroje garantovaného bydlení. Od ledna 2026 fungovalo po republice 154 kontaktních míst pro bydlení, přičemž od září tohoto roku došlo k rozšíření ve všech 205 obcích s rozšířenou působností²⁶; od července bylo možné žádat o podpůrná opatření a asistenci v bydlení. Smyslem nástrojů je pomoci lidem v bytové nouzi i domácnostem, kterým ztráta bydlení hrozí, například kvůli dluhům, nízkým příjmům, zdravotnímu stavu, domácímu násilí nebo nestabilním nájemním vztahům.

Mezi pozitivní změny po novele patří zejména úprava příjmových limitů pro vstup do systému podpory bydlení. Díky tomu by na pomoc mohlo dosáhnout více domácností, které se potýkají s vysokými náklady na bydlení nebo jim hrozí jeho ztráta.

Za problematickou považujeme především část schváleného pozměňovacího návrhu, která přesouvá některé agendy z obcí na Úřad práce. Podle Platformy pro sociální bydlení mohou obce díky své místní znalosti a přímému kontaktu s lidmi v bytové nouzi poskytovat účinnější a dostupnější podporu²⁷. Přesun kompetencí by tak mohl vést ke zhoršení dostupnosti pomoci a zvýšení administrativní zátěže.

¹⁹ Přídavek na dítě, který byl původně určen na výchovu a výživu dítěte, byl změněn na složku dítě, která je zásluhově přidělena domácnosti, pokud její jednotliví členové dodržují své povinnosti vůči úřadům a dítě má pravidelnou školní docházku.

²⁰ ČESKÁ REPUBLIKA. 2025. Zákon č. 151/2025 Sb., o dávce státní sociální pomoci. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2025-151>. cit. 2026-10-02.

²¹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. 2025. Legislativní změny z gesce MPSV účinné od 1. července a ve druhé polovině roku 2025. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/legislativni-zmeny-z-gesce-mpsv-ucinne-od-1-cervence-a-ve-druhe-polovine-roku-2025>. cit. 2026-10-02.

²² PAQ RESEARCH. 2025. Dopady reformy dávek: kdo bude čerpat podporu a kdo o ni může přijít. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/davky-necerpani/>. cit. 2026-10-02.

²³ PAQ RESEARCH (2026): Dávky čerpá jen polovina ohrožených domácností. Informování by dostalo desetitisíce rodin z nejhorší chudoby. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/davky-necerpani/>. [cit. 2026-09-18].

²⁴ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. 2026. Zákon o podpoře bydlení = mít domov. Dostupné z: <https://socialnibydeni.mpsv.cz/mitdomov>.

²⁵ ČESKÁ REPUBLIKA. 2025. Zákon č. 175/2025 Sb., o podpoře bydlení. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2025-175>. cit. 2026-10-02.

²⁶ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. 2026. Podpora bydlení: kontaktní místa pro bydlení a dostupná pomoc. Dostupné z: <https://socialnibydeni.mpsv.cz/>. cit. 2026-10-02.

²⁷ PLATFORMA PRO SOCIÁLNÍ BYDLENÍ. 2025. Stanovisko k zákonu o podpoře bydlení a k návrhům na změnu rozdělení kompetencí. Dostupné z: <https://socialnibydeni.org/>. cit. 2026-10-02.

Skutečný přínos zákona bude třeba vyhodnotit v delším časovém odstupu a bude záviset na několika podmínkách:

- Na dostatečné kapacitě kontaktních míst a jejich schopnosti poskytovat kvalitní, dostupné a nestigmatizující poradenství.
- Na reálné dostupnosti bytů, které bude možné domácnostem zprostředkovat.
- Na funkční spolupráci obcí, krajů, Úřadu práce, sociálních služeb, poskytovatelů bydlení a občanských organizací.
- Na dlouhodobém a předvídatelném financování podpory a asistence v bydlení.
- Na schopnosti systému zasáhnout včas, tedy ještě před propadem domácnosti do dluhů, ubytoven, azylových zařízení nebo bezdomovectví.
- Na pravidelném vyhodnocování dopadů zákona, včetně toho, zda se pomoc skutečně dostává i k domácnostem, které čelí kumulaci znevýhodnění.

Samotná existence zákona nezaručuje, že bude dostatek cenově dostupných bytů. Pro účinné snižování bytové nouze je nadále nutné posilovat obecní a neziskový bytový fond, podporovat prevenci vystěhování, rozvíjet *Housing First* a *Housing Led* přístupy, omezovat diskriminaci na trhu s bydlením a systémově řešit situaci domácností, které jsou vyloučeny z běžného nájemního bydlení kvůli dluhům, nízkým příjmům, původu, rodinné situaci nebo zdravotnímu stavu.

Minimální důstojná mzda, pracující chudoba

Průměrná a mediánová mzda pozvolna rostou – ve druhém čtvrtletí roku 2026 vzrostla průměrná nominální hrubá měsíční mzda meziročně o 6,4 % na 51 966 Kč²⁸. Tento vývoj lze hodnotit jako pozitivní, zejména ve srovnání s předchozími lety, kdy kupní síla mezd výrazně klesala.

Z pohledu chudoby však nelze hodnotit situaci pouze prostřednictvím průměrné mzdy. Průměrná mzda nevypovídá o rozložení mezd, o postavení lidí s nízkými výdělky, osob pracujících na nejisté úvazky, zaměstnanců ve špatně placených profesích ani o domácnostech, které jsou odkázány na jeden nízký příjem. Růst mezd také nemá pro všechny skupiny stejný efekt: část lidí zůstává mimo trh práce, pracuje v nestabilních formách zaměstnání, má omezenou pracovní schopnost nebo kombinuje nízkopříjmovou práci s péčí o děti, blízké osoby či vlastním zdravotním omezením.

Od 1. ledna 2026 činí minimální mzda 22 400 Kč měsíčně²⁹. Jde o nárůst o 1 600 Kč oproti roku 2025, zároveň je však nutné hodnotit tuto částku v kontextu skutečných nákladů domácností, zejména ve městech s drahým nájemním bydlením a vysokými náklady na energie, dopravu a péči o děti. Minimální mzda tvoří méně než polovinu tzv. minimální důstojné mzdy pro rok 2026 a řadí se tak mezi nejnižší v EU i po zohlednění kupní síly³⁰.

Pracující chudoba zůstává důležitým tématem. Zaměstnání samo o sobě nemusí zaručovat ochranu před chudobou, pokud je práce nízce placená, nestabilní, vykonávaná na zkrácený úvazek z nedobrovolných důvodů nebo pokud příjem zaměstnance musí zajistit více členů domácnosti. Ohrožené mohou být například samoživitelky a samoživitelé, domácnosti s více dětmi, lidé v nájemním bydlení, osoby se zdravotním postižením, nízkokvalifikovaní pracovníci, část migrantů a lidé zatížení exekucními srážkami či insolvencí.

Zvláštní pozornost je proto třeba věnovat konceptu minimální důstojné mzdy, tedy příjmu, který umožňuje pokrýt nejen základní existenční potřeby, ale i náklady na důstojné bydlení, stravu, oblečení, dopravu, zdravotní péči, vzdělávání, volný čas a alespoň omezenou finanční rezervu. Tento koncept je pro hodnocení životní úrovně relevantnější než samotná hranice relativní příjmové chudoby, protože se ptá, zda mohou lidé ze své práce skutečně žít důstojně.

Děti a vzdělávání

Chudoba v dětství má zvlášť závažné důsledky, protože ovlivňuje nejen aktuální životní podmínky dítěte, ale také jeho budoucí vzdělávací, pracovní, zdravotní a sociální šance. Děti vyrůstající v chudobě častěji čelí nejistému bydlení, omezenému přístupu ke kroužkům, školním pomůckám, digitálním technologiím, doučování, kvalitní zdravotní péči nebo bezpečnému prostředí pro přípravu do školy.

Zkušenost s bytovou nouzí, častým stěhováním, pobytem na ubytovně či v azylovém domě, exekucemi rodičů nebo dlouhodobým stresem v domácnosti významně zvyšuje riziko školních obtíží a předčasného odchodu ze vzdělávání. Chudoba proto nemůže být řešena pouze prostřednictvím dávek nebo dluhového poradenství. Vyžaduje koordinovaný přístup propojující bydlení, sociální práci, vzdělávání, zdravotní péči, podporu rodin a ochranu dětí.

Podstatné je také omezovat segregaci ve vzdělávání a zajistit, aby děti ze sociálně znevýhodněného prostředí měly reálně srovnatelné podmínky pro úspěch ve škole. To zahrnuje dostupnost předškolního vzdělávání, podporu školních poradenských pracovišť, sociálních pedagogů a asistentů, doučování, podporu pravidelné školní docházky, spolupráci škol se sociálními službami a včasnou pomoc rodinám, které se dostávají do krize.

Zvláštní pozornost je nutné věnovat dětem v rodinách samoživitelek a samoživitelů, dětem v bytové nouzi, dětem žijícím v sociálně vyloučených lokalitách, romským dětem, dětem rodičů s nízkým vzděláním, dětem s migrační zkušeností a dětem, jejichž rodiče čelí dluhům, závislostem, zdravotním problémům nebo násilí. Rizika se u těchto skupin často překrývají a vzájemně posilují.

Chudoba jako průřezový problém

Aktuální data ukazují, že české domácnosti jako celek v posledních letech opět zaznamenaly růst reálných příjmů. Čisté peněžní příjmy domácností vzrostly v roce 2024 meziročně o 5,4 % a reálně o 3,0 %. Tento pozitivní vývoj je však nutné interpretovat opatrně. Průměrné zlepšení ekonomické situace se nerovnoměrně promítá do života různých sociálních skupin a neřeší automaticky problémy lidí v chudobě, bytové nouzi, předlužení nebo sociálním vyloučení.

Chudoba tak není pouze individuálním selháním ani problémem malé, snadno vymezitelné skupiny obyvatel. Je výsledkem kombinace nízkých příjmů, nerovného rozdělení zdrojů, vysokých životních nákladů, nedostupného bydlení, bariér na trhu práce, nedostatečné podpory rodin, zadlužení, nerovného přístupu ke vzdělávání a zdravotní péči i nedostatečné ochrany před diskriminací. V některých regionech se tyto problémy navíc koncentrují a vytvářejí územní nerovnosti, které nelze řešit pouze jednotnými celostátními opatřeními.

Účinná politika proti chudobě musí být preventivní, nikoliv pouze krizová. Musí zajišťovat důstojné příjmy, dostupné bydlení, kvalitní veřejné služby, funkční ochranu dětí, dostupnou zdravotní a duševní zdravotní péči, podporu oddlužení a reálné možnosti účasti lidí se zkušeností s chudobou na tvorbě opatření, která se jich bezprostředně týkají. Stejně důležité je odmítat stigmatizující jazyk a politickou komunikaci, která chudobu zjednodušuje na osobní selhání. Takový přístup nejen zhoršuje postavení lidí v nouzi, ale také oslabuje ochotu společnosti hledat systémová a dlouhodobě funkční řešení.

²⁸ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. 2026. Průměrné mzdy – 2. čtvrtletí 2026. Rychlé informace. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/prumerne-mzdy>. cit. 2026-10-02.

²⁹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. 2025. Sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 356/2025 Sb., o vyhlášení minimální mzdy pro rok 2026. Dostupné z: <https://e-sbirka.gov.cz/sb/2025/356>. cit. 2026-10-02.

³⁰ PLATFORMA PRO MINIMÁLNÍ DŮSTOJNOU MZDU. 2026. Minimální důstojná mzda v České republice 2026: metodika a výsledky. Dostupné z: <https://www.minimalnidustojnamzda.cz/>. cit. 2026-10-02.

4. CHUDOBA A MIGRACE

V této kapitole chceme poukázat na skupiny migrantů, kteří jsou vyloučeni ze sociální ochrany a systematicky ohroženi chudobou. Migranti jsou, stejně jako domácí populace, velmi heterogenní skupinou s různou mírou schopností a možností začleňování. Nechceme proto paušalizovat. Ukážeme konkrétní právní nastavení, která určité skupiny migrantů **omezuji či vylučují při vstupu na trh práce, v přístupu k sociálnímu zabezpečení nebo veřejnému zdravotnímu pojištění**. Vedle zákonných podmínek migranti čelí dalším strukturálně nastaveným podmínkám, které přinášejí riziko vyloučení a které – někdy zákonitě – vedou k většímu riziku upadnutí do chudoby. Jde například o **prekérní pracovní podmínky a neférové zaměstnávání nebo dluhy za zprostředkování práce**. Velkým problémům čelí lidé, jejichž strukturní omezení a nevýhody dané migračním statutem se zkombinují se **zdravotním postižením, nemocí, samoživitelstvím, vysokým věkem nebo s nutností pečovat o nemocného**. Samotný cizinecký status samozřejmě vždy nevede k chudobě. Nelze jednoduše udělat rovnítko mezi migrantem a sociálně vyloučenou osobou ani mezi migrantem a chudou osobou. Cílem zprávy je upozornit na ty, u kterých migrační status riziko chudoby zvyšuje.

Co vede k ohrožení chudobou a/nebo k sociálnímu vyloučení migrantů v Česku?

Strukturní začlenění nebo vyloučení z přístupu na trh práce a k sociálnímu zabezpečení je určené pobytovým statutem, státním občanstvím a zaměstnáním

Postavení migranta na českém trhu práce a v systémech sociální ochrany se odvíjí primárně od jeho **pobytového statusu, státního občanství** a od skutečnosti, zda je člověk **zaměstnán** a účastní se systému sociálního a zdravotního pojištění.

- **Občané EU** (EU, EHP a Švýcarska) a **občané třetích zemí s trvalým pobytem a mezinárodní ochranou** mají přístup na trh práce a do systémů sociálního zabezpečení na úrovni občanů České republiky.
- **Migranti ze třetích zemí s dočasnými typy pobytu** (dlouhodobý pobyt, dlouhodobé vízum) mají přístup k těmto statkům omezený. U nich pak je podstatné, zda jsou **zaměstnání a odvádějí příslušná pojištění**, ze kterých pak plyne možnost účasti v pojistných dávkách a ve veřejném zdravotním pojištění. Specifické kategorie migrantů ze třetích zemí (**žadatelé o mezinárodní ochranu, osoby strpěné na území**) jsou pak z některých systémů ochrany zcela vyjmuty.
- **Pro držitele dočasné ochrany** byl vytvořen speciální model kombinující volný přístup na trh práce a ke zdravotnímu pojištění a vyloučení ze standardních nepojistných dávek a vytvoření tzv. humanitární dávky.
- Zcela bez legální možnosti vstupu na trh práce nebo k sociálnímu zabezpečení jsou **migranti bez bez oprávnění k pobytu**.

Přístup migrantů k systémům podpory a zabezpečení v ČR

Pobytový status / Skupina	Státní sociální podpora	Pomoc v hmotné nouzi	Superdávka (od 2026)	Příspěvek na péči	Veřejné zdravotní pojištění
Občané EU / Trvalý pobyt / Azyl	✓	✓	✓	✓	✓
Zaměstnanecká / Modrá karta	✓	✓	○	○	○
Další typy dlouhodobého pobytu (podnikání, rodina, studium...)	○	✗	○✗	○	○
Zvláštní dlouhodobý pobyt (ZDP)	✗	✗	✗	✗	○
Dočasná ochrana	✗	✗	✗	✗	✓
Žadatel o azyl	○	✗	✗	✗	○

Legenda: ✓ = plný přístup ✗ = bez přístupu ○ = omezený přístup

Schéma je zjednodušené. Jsme si vědomi, že zejména sloučení několika typů pobytu za účelem podnikání, studia nebo rodinným do jedné kategorie vede ke značné redukci. Cílem schématu je podat základní přehled o rozdílech v přístupu k dávkám a pojištění a poukázat na skupiny cizinců, jejichž přístup k těmto typům ochrany se liší. Termín „azyl“ použitý ve schématu zastupuje jak „azyl“, tak „doplňkovou ochranu“.

Vedle strukturálních omezení jsou tu další nevýhody, které se navíc kumulují a navzájem posilují, někdy se hovoří o tzv. „dvojím trestu“, tedy o vyloučení legislativním i založeném na dalších důvodech.

Jazyková bariéra ovlivňuje možnosti začleňování do všech sfér života v ČR

Nedostatečná znalost češtiny ovlivňuje možnost zapojení na trh práce (omezený výběr pracovních pozic, malá naděje na vertikální mobilitu), komunikaci s úřady a institucemi, schopnost zorientovat se v informacích, najít spolehlivou pomoc, absolvovat zdárně vyšetření u lékaře či hospitalizaci. Silně také omezuje reálnou možnost hájit svá práva. Existují vysoce postavení zahraniční experti, které neznalost češtiny nelimituje. Pro většinu migrantů je ale omezená znalost češtiny velmi limitující. S délkou pobytu se sice u migrantů snižují obtíže při komunikaci, ale ne ve všech prostředích: na úřadech a u lékaře zůstávají výrazně déle než ve škole nebo v zaměstnání³¹.

U některých migrantů ani se zlepšením češtiny a s ní spojenou zvýšenou samostatností nelze počítat. Například senioři, kteří češtinu neovládli v nižším věku, se česky spíše již nenaučí, a hrozí jim proto silná izolace. Obdobně například těžce manuálně pracující migranti žijící pouze mezi provozem a ubytovnou obvykle nemají ani možnost, ani kapacitu zlepšit svou češtinu.

31 LEONTIYEVA, Yana; Renáta MIKEŠOVÁ a Blanka TOLLAROVÁ, 2018. Pražané s cizím pasem. Online. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. [vid. 2022-12-06]. ISBN 978-80-7330-337-2. Dostupné z: https://www.soc.cas.cz/sites/default/files/publikace/leontiyeva-mikesova-tollarova-prazane_s_cizim_pasem-vysledky_vyzkumu_cizincu_a_cizinek_ze_zemi_mimo_eu_zijících_v_ceske_metropoli_0.pdf. [cit. 2026-09-24]

Nízká orientace v českých institucích a pravidlech

Neznalost prostředí a zároveň značná složitost pravidel týkajících se migrantů vedou k omezené orientaci migrantů ve společnosti. Ať jde o pravidla právní a administrativní (jaké jsou náležitosti pracovní smlouvy, jak se vyplňují formuláře), o fungování běžných institucí (zdravotnická zařízení, školský systém) nebo pravidla komunikace a soužití. Migranti obtížněji hledají v hostitelské společnosti pomoc nebo hájí svá práva, což má na mnoho z nich významný dopad.

Zprostředkovatelské struktury a prekérní práce jako status quo

Příchod a zaměstnávání mnoha migrantů ze třetích zemí na nízkokvalifikovaných nebo nekvalifikovaných pozicích je do velké míry organizován systémem zprostředkovatelů a agentur. Tento systém se podle expertů stal dominantním organizačním rámcem pracovní migrace v ČR³² a provazuje nabídku zahraničních pracovníků s požadavky českých zaměstnavatelů. Začíná nábořem v zemi původu, jde přes vyřízení povolení k pobytu, zařízení ubytování, zařízení práce, jednání se zaměstnavatelem, včetně samotné organizace práce.

Agenturní zaměstnávání je oblíbené na obou stranách pracovněprávního vztahu. Pro příchozí zaměstnance jde o srozumitelnou cestu k rychlé a na první pohled jisté odměně (nevědí, že za ně například nejsou odváděné zdravotní a sociální odvody) a zaměstnavatelé považují model za výhodný ve vztahu k flexibilitě – pokud pro agenturní zaměstnance nemají práci, nemusí řešit jejich propuštění, odstupné a podobně. Závislost migrantů na zprostředkovateli otevírá možnost neférovému či vykořisťovatelskému jednání: nevyplácení mezd, nuceným přesčasům bez splnění zákonných podmínek, nedodržování pravidel bezpečnosti práce, rozvazování pracovního poměru z jiných než zákonem stanovených důvodů (např. za onemocnění). Zprostředkovatelé často závislost migrantů na sobě posilují, neboť nabízí balík služeb: zajištění pobytu, práce i bydlení. Přistoupením na tuto zdánlivě výhodnou nabídku se zahraniční pracovník dostává do pastí, kdy jsou jeho bydlení a pobyt závislé na zaměstnavateli, který může diktovat podmínky a využívat nevýhodného postavení. V případě nespokojenosti a neochoty snášet nedůstojné zacházení ze strany zaměstnavatele by zaměstnanec se ztrátou zaměstnání ztratil i bydlení a za jistých okolností i pobyt. To zásadním způsobem znevýhodňuje zaměstnance vůči zaměstnavateli. Opustit tedy nekorektního zaměstnavatele a najít si lepšího je pro migranty mimořádně obtížné a někdy i nemožné.

Postihování nelegálního zaměstnávání nebo pracovního vykořisťování je velmi obtížné. Pokud už k němu dojde, je obvykle potrestán zejména migrant – na organizátory a skutečné beneficiety celého systému dopadne ruka zákona podstatně méně často. Nepřehlízíme, že vláda se začala na problém neregulérního zaměstnávání soustředit. Nicméně jak legislativní, tak praktické překážky zatím neumožnily zásadní reálnou změnu.

Obavy ze ztráty pobytu a ochota přijmout nevýhodné a neregulérní pracovní podmínky výměnou za lepší (nebo aspoň nějakou) výplatu, pracující chudoba

Někteří cizinci přijímají neregulérní zaměstnání pod tlakem ekonomické situace a nedostatku reálně dostupných alternativ. Pro jiné může být nabídka vyššího okamžitého příjmu při vyplácení nepřiznané mzdy nebo její části lákavá, zejména pokud potřebují finančně podporovat rodinu v zemi původu. Mohou tak upřednostnit okamžitý výdělek před dlouhodobými jistotami spojenými s řádným zaměstnáním. Ne vždy však znají a dokážou posoudit všechny důsledky takového rozhodnutí.

Většina migrantů „načerno“ pracovat nechce. Většinou se ale nedomáhají dodržování pracovněprávních předpisů z obavy ze ztráty zaměstnání, bydlení, nevyplácení již odpracované mzdy a zejména dopadů na pobytové oprávnění. Ekonomický tlak, závislost na zaměstnavateli či prostředníkovi a obavy z následků případné obrany tak mohou migranty dlouhodobě udržovat v nevýhodném postavení.

Omezené sociální kontakty a informační izolace

Sociální sítě migrantů jsou často omezené na komunitu dalších migrantů. Množství osob, na které se mohou obrátit o pomoc, je malé – rozhodně oproti širokým příbuzenským a dalším sítím domácích obyvatel. I proto se migranti mohou častěji dát do rukou zprostředkovatelům, i těm nekalým. V rámci omezených kontaktů snadno vznikne informační izolace. Lidé si sdílejí zavádějící nebo neúplné informace o české legislativě, pravidlech pobytu, pracovněprávních vztazích nebo o možnostech pomoci.

Málo mechanismů na obranu slabších

V Česku zatím existuje málo funkčních mechanismů pro potírání nejhorších diskriminačních a vykořisťujících praktik. A to neregulérního zaměstnávání a pracovního vykořisťování, které se týkají zejména migrantů. Jde o téma, které se rozpíná do mnoha rovin tématu pracovního trhu, což se projevuje i v praktickém fungování institucí – např. v nedostatečné kapacitě kontrolních institucí nebo v podmínkách pro fungování agentur a zodpovědností zaměstnavatelů. Vnímáme, že je nutné tu nastavit dlouhodobá a systematická opatření, která povedou k systémové změně.

Nepřipravenost na migranty, nízká interkulturní otevřenost institucí

K nerovnému postavení migrantů mnohdy přispívá i česká společnost a její instituce. Vedle přímé diskriminace na trhu práce, trhu s bydlením nebo v sociální oblasti máme na mysli obecnou neotevřenost úřadů a institucí migrantům, nepřipravenost na jednání s lidmi s nedostatečnou znalostí češtiny. V neposlední řadě registrujeme nedostatečnost stávající sítě integračních center a dalších státních i neziskových organizací a služeb, které migranty v jejich integraci podporují.

Nejistý pobyt a náročné administrativní podmínky

Zejména v pobytových otázkách musí některé typy migrantů (zejména držitelů Zaměstnanecké karty) důsledně dodržovat všechna pravidla a lhůty – jediná chyba je může připravit o pobytové oprávnění –, a to i tehdy, pokud tu chybu způsobil někdo jiný. I tato zkušenost křehkosti, snadné ohrožitelnosti pobytu, také vede migranty, aby raději strpěli nevýhodné podmínky v práci.

U držitelů dočasné ochrany se nejistý pobyt, tedy fakt, že nevědí, zda budou moci v ČR zůstat po skončení dočasné ochrany, i když už tu některý z nich žije skoro 5 let, projevuje zejména tak, že jsou ochotní pracovat v šedé zóně ekonomiky, nejsou motivováni, aby se učili český jazyk a zvyšovali tak možnost uplatnit svou kvalifikaci.

³² DIAKONIE ČCE – STŘEDISKO ZÁPADNÍ ČECHY (2023): Analýza dosavadních poznatků a existujících výstupů v oblastech pracovního vykořisťování a nelegálního či neregulérního zaměstnávání cizinců a dalších souvisejících témat v Plzeňském kraji. Dostupné z: <https://1url.cz/te0Jm>. [cit. 2026-09-20].

Systém počítá pouze se zdravými a praceschopnými

Nemoc, péče o zdravotně postižené dítě nebo o nemocného seniora se může stát zásadním destabilizujícím prvkem – zejména pro migranty s dlouhodobým (nikoliv trvalým) pobytem. Ztráta zaměstnání z důvodu nemoci nebo péče může znamenat ohrožení nebo ztrátu pobytu.

Které skupiny jsou více ohroženy chudobou?

Chudoba je vícevrstevnatý fenomén a riziko upadnutí do chudoby proto posiluje nepříznivá kombinace více faktorů: pobytového statusu, typu ekonomické aktivity, ale také rodinného stavu a složení domácnosti, zdravotního stavu a věku. Situaci komplikuje nízká znalost češtiny, neznalost českého prostředí a krátký pobyt v ČR³³.

Z hlediska typu pobytu a státního občanství jsou chudobou nejčastěji ohroženi:

- uprchlíci z Ukrajiny a uprchlíci obecně,
- migranti z třetích zemí v prekérním postavení na trhu práce,
- občané vybraných zemí EU (Bulhaři a Rumuni) na sekundárním trhu práce.

Lidé ohrožení chudobou z důvodu nepříznivého zdravotního stavu nebo nevýhodného složení domácnosti:

- samotní senioři ze třetích zemí – bez zázemí rodiny, s omezenou znalostí češtiny, s nízkým příjmem,
- rodiny samoživitelek a samoživitelů ze třetích zemí s omezeným přístupem k dávkové podpoře (neúplné rodiny, kde veškerá zátěž péče o děti i ekonomické zajištění leží na jediné osobě, nebo rodiny úplné, ale pouze s jedním živitelem),
- nezletilí bez doprovodu.

Téměř tři čtvrtiny uprchlíků z Ukrajiny žijí pod hranicí chudoby

Výraznou skupinou, která je rizikem chudoby a sociálního vyloučení postižena nejvíce, jsou držitelé dočasné ochrany z Ukrajiny. Uprchlíků v Česku žije téměř 400 000 a podle šetření z roku 2024 se pod hranicí chudoby nacházelo 71 % domácností uprchlíků³⁴. Kombinace faktorů, které mají vliv na jejich sociální a ekonomické postavení, dává obraz o komplexnosti vztahu chudoby a migrace a o významu dobré migrační a integrační politiky:

- Na rozdíl od migrantů, pro které je migrace prostředkem k naplnění sociálně-ekonomických strategií, mnozí uprchlíci z Ukrajiny odchod do zahraničí neočekávali a nezamýšleli³⁵, nepřipravili si potřebné zdroje a zázemí, do ČR přišli pouze s minimem věcí a financí.
- Domácnosti uprchlíků z Ukrajiny tvořily často rodiny s matkou a ekonomicky závislými dětmi (58 %) ³⁶, což je z hlediska snahy o ekonomické zajištění mimořádně nepříznivé. Je téměř nemožné sladit náročnou nekvalifikovanou práci s péčí o děti a také třeba s kurzy češtiny, případně ověřováním kvalifikace, které by mohly vést ke zlepšení pozice na trhu práce.

- Mezi uprchlíky je mnoho osob se zdravotním postižením nebo seniorů, kteří nejsou schopni ekonomické aktivity a jsou závislí na humanitární dávce a na pomoci ostatních. Jejich situace bývá tristní.
- Ukrajinští uprchlíci jsou, postupným zpřísňováním podmínek, nuceni velmi rychle vstoupit na trh práce, a to i v situaci, kdy neovládají dobře český jazyk, a nemohou tedy svou kvalifikaci uplatňovat v oborech podobných. Naopak pracují hluboce pod svou kvalifikací a častou jsou nastavením podmínek tlačeni i do šedé zóny ekonomiky.
- Uprchlíkům není umožněn vstup do českého nepojistného dávkového systému (až na výjimky v podobě možnosti čerpání Mimořádné okamžité pomoci) a byla pro ně vyhrazena tzv. humanitární dávka, která před příjmovou chudobou dostatečně nechrání. Naopak, velmi striktní systém přiznávání humanitární dávky může motivovat k zatajování příjmů z práce a k práci v šedé ekonomice³⁷.

Jak o míře chudoby migrantů v Česku vypovídají data a šetření?

Podle mezinárodního ukazatele ohrožení relativní příjmovou chudobou (AROP od Eurostatu³⁸) je Česká republika zemí, ve které bylo v roce 2025 **rizikem chudoby a sociálního vyloučení ohroženo 17,8 % migrantů** (což odpovídá zhruba 210 000 osobám). Obdobně jako v ostatních zemích EU je toto riziko vyšší pro migranty než pro domácí populaci (ohroženo je zhruba 10–12 % českých občanů) a ohroženější jsou **občané třetích zemí (20,7 %**, cca 180 000 jedinců) než **občané EU (12,6 %**, cca 30 000 osob)^{39 40}. Významný vliv na vysokou míru ohrožení u migrantů ze třetích zemí měl v České republice příchod a přítomnost statisíců **držitelů dočasné ochrany⁴¹, z nichž 57 %** (cca 220 000 osob) **žije pod hranicí příjmové chudoby^{42 43}**.

Z hlediska vývoje v čase je varující, že se riziko ohrožení relativní příjmovou chudobou v podstatně vyšší míře zvyšuje právě pro migranty. Mezi lety 2010 a 2020 stoupl indikátor AROP pro migranty o 7,9 %, zatímco pro majoritní populaci se zvýšil o 1,8 %⁴⁴.

Aktuální výzkum zaměřený na příjmy, výdaje a remittance migrantů v ČR dochází ke zjištění, že celkem **jedna třetina dotázaných migrantů není ve stabilizované situaci**, 17 % osob nemá dostatečný příjem, aby dokázaly bez problémů uhradit běžné výdaje, a dalších 19 % vnímá svou příjmovou situaci a hrazení běžných výdajů jako na hraně. Dostatečné příjmy pro úhradu běžných výdajů mají nejčastěji ti migranti, kteří jsou v ČR usazeni déle než 3 roky, pocházejí z EU nebo mají trvalý pobyt, mají kvalifikovanou práci s rovnými podmínkami, kvalitní bydlení,

³³ Konsorcium nevládních organizací (2026): Fokusní skupina ke Zprávě o chudobě 2026. [cit. 2026-09-10].

³⁴ SPURNÝ, M., TABERY, P. (2025): Integrace ukrajinských uprchlíků: trh práce, bydlení, znalost češtiny a vzdělávání dětí. Centrum pro výzkum veřejného mínění, Praha. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/images/articles/files/5935/vyzkumnazpravahlasukrajincuvlna8vlna9.pdf>. [cit. 2026-08-12].

³⁵ DIAKONIE ČCE – STŘEDISKO ZÁPADNÍ ČECHY (2023): Analýza dosavadních poznatků a existujících výstupů v oblastech pracovního vykořisťování a nelegálního či neregulérního zaměstnávání cizinců a dalších souvisejících témat v Plzeňském kraji. Dostupné z: <https://1url.cz/te0Jm>. [cit. 2026-09-10].

³⁶ SPURNÝ, M., TABERY, P. (2025): Integrace ukrajinských uprchlíků: trh práce, bydlení, znalost češtiny a vzdělávání dětí. Centrum pro výzkum veřejného mínění, Praha. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/images/articles/files/5935/vyzkumnazpravahlasukrajincuvlna8vlna9.pdf>. [cit. 2026-08-12].

³⁷ PAQ RESEARCH (2024): Integrace ukrajinských uprchlíků: 2 roky poté a výhled na 2024+. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/dva-roky-pote/>. [cit. 2026-08-11].

³⁸ EUROSTAT (2026): Persons at risk of poverty or social exclusion by group of citizenship (population aged 18 and over). https://doi.org/10.2908/ILC_PEPS05N. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ILC_PEPS05N__custom_22313658/default/map?lang=en. [cit. 2026-08-04].

³⁹ Eurostat (2026): Persons at risk of poverty or social exclusion by group of citizenship (population aged 18 and over). https://doi.org/10.2908/ILC_PEPS05N. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ILC_PEPS05N__custom_22313378/default/table?lang=en. [cit. 2026-08-04].

⁴⁰ MPSV (2026): Strategie sociálního začleňování 2021–2030. Dostupné z: <https://mpsv.gov.cz/strategie-socialniho-zaclenovani-2021-2030>. [cit. 2026-09-10].

⁴¹ V datech je patrný významný rozdíl mezi roky 2021 a 2022. Zatímco v roce 2021 se riziko chudoby a sociálního vyloučení týkalo 11,2 % cizinců z třetích zemí, v roce 2022 to bylo již 19,3 %.

⁴² PAQ RESEARCH (2024): Integrace ukrajinských uprchlíků: 2 roky poté a výhled na 2024+. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/dva-roky-pote/>. [cit. 2026-08-11].

⁴³ SPURNÝ, M., TABERY, P. (2025): Integrace ukrajinských uprchlíků: trh práce, bydlení, znalost češtiny a vzdělávání dětí. Centrum pro výzkum veřejného mínění, Praha. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/images/articles/files/5935/vyzkumnazpravahlasukrajincuvlna8vlna9.pdf>. [cit. 2026-08-12].

⁴⁴ OECD/EVROPSKÁ KOMISE (2023): Indicators of Immigrant Integration 2023: Settling In. OECD Publishing. Dostupné z: https://www.oecd.org/en/publications/indicators-of-immigrant-integration-2023_1d5020a6-en/full-report/component-9.html#section-d1e7164-4ca592e79f. [cit. 2026-09-03].

dostatečně ovládají češtinu a mají dostatek informací k životu v ČR. **Obtíže hradit běžné výdaje pak mají častěji migranti s kratším pobytem v ČR, ti, kteří pracují na nekvalifikovaných nebo nízkokvalifikovaných pozicích nebo nejsou ekonomicky aktivní (nezaměstnaní, v důchodu, studenti, na rodičovské), velmi často se jedná o osoby s dočasnou ochranou** (40 % respondentů s dočasnou ochranou)⁴⁵.

Vezmeme-li v úvahu omezení indikátoru AROP a také skutečnost, že šetření nepostihují migranty v neregulérním postavení, jejichž socioekonomická situace je spíše horší, domníváme se, že data prezentovaná Eurostatem jsou podhodnocena a že je třeba míru ohození chudobou vnímat jako vyšší. Pokud bychom vzali v potaz premisu, že příjmovou chudobou trpí zhruba dvakrát více migrantů než příslušníků domácí populace, a propojili ho s odhadem PAQ Research o stavu relativní příjmové chudoby českých domácností (21 %)⁴⁶, pak by se příjmová chudoba mohla týkat dokonce cca **40 % migrantů ze třetích zemí** (tj. zhruba 358 000 jedinců včetně 220 000 uprchlíků z Ukrajiny) a **26 % občanů EU** (tj. 62 000). Celkem by se v relativní příjmové chudobě v České republice ocitlo 37 % migrantů (tj. celkem 420 000 jedinců), z čehož by 78 % tvořili migranti ze třetích zemí. Podobný podíl potvrzují i další dostupné studie⁴⁷.

4.1 Trh práce a rizika volného i podmíněného vstupu na něj

Migranti tvoří na českém trhu práce zhruba 17 %⁴⁸ všech zaměstnanců⁴⁹ a téměř 8 % všech podnikatelů⁵⁰. Český trh práce je na zahraničních zaměstnancích prakticky závislý a migranti se stali jednou ze základních kapacit české ekonomiky⁵¹. Přesto mají mnozí z nich na trhu práce nerovnou pozici a zranitelné postavení. Na jejich ekonomickou stabilitu, výši příjmů a také na případné riziko upadnutí do chudoby mají přímý vliv jak jejich **právní postavení na trhu práce, tak charakter profesí, které na českém trhu práce vykonávají, a s nimi spojených pracovních podmínek a okolností zaměstnávání**.

Přístup na trh práce a pracovněprávní ochrana

Občané států EU/EHP a Švýcarska a/nebo jejich rodinní příslušníci mají na trh práce volný přístup a stejné právní postavení v oblasti zaměstnanosti jako občané České republiky⁵². Pro občany třetích zemí je situace v tomto ohledu složitější. **Volný přístupu na pracovní trh mají pouze občané třetích zemí s trvalým pobytem, držitelé mezinárodní ochrany, držitelé dočasné ochrany** nebo studenti či absolventi českého vzdělávacího systému⁵³.

Volný přístup na trh práce znamená méně obtíží pro migranty i pro zaměstnavatele (administrativa jim ale zůstává, mají povinnosti hlásit zaměstnávání každého migranta), **ale přímo z něj neplyne více ochrany na trhu práce**. To se projevilo zejména u uprchlíků z Ukrajiny, kteří jsou velmi často zaměstnáváni neregulérně za prekérních podmínek⁵⁴. Již před rokem 2022 bylo téma nevyhovujících pracovních podmínek a pracovního vykořisťování tematizováno v souvislosti s pracovníky z Bulharska a Rumunska, kdy se ukázalo, že právě volný přístup na trh práce znamená snadnější zaměstnávání a zároveň také méně ochrany a kontrol pracovních podmínek.

Ostatní migranti ze třetích zemí musí získat administrativně poměrně náročným způsobem různé typy pracovních oprávnění na pracovní místa z tzv. databází pracovních míst pro cizince, které nabízejí místa na převážně nízko kvalifikovaných pozicích⁵⁵. Pro zjednodušení přístupu na trh práce mohou migranti ze třetích zemí využít vládní **programy ekonomické migrace**⁵⁶. Pro migranty vybraných občanství je účast v těchto programech jediným způsobem, jak být v ČR zaměstnán. Programy mají nastavenou minimální mzdu, kterou musí zaměstnavatelé zapojení do těchto programů garantovat, na nejméně 1,22násobek minimální mzdy⁵⁷. Držitelé

⁴⁵ SOCIOFACTOR s.r.o. (2024): Výzkum o příjmech, výdajích a remitencích cizinců žijících v ČR: souhrnná výzkumná zpráva. Český statistický úřad. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/vyzkum-o-prijmech-vydajich-a-remitencich-cizincu-zijicich-v-cr>. [cit. 2026-07-10].

⁴⁶ ŠKVRŇÁK, M., PROKOP, D. (2025): Evropsky srovnatelnou příjmovou chudobou trpí pětina Čechů. Jsme v průměru, nikoli premianty EU. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/chudoba-cesko-eu/>. [cit. 2026-08-11].

⁴⁷ SOCIOFACTOR s.r.o. (2024): Výzkum o příjmech, výdajích a remitencích cizinců žijících v ČR: souhrnná výzkumná zpráva. Český statistický úřad. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/vyzkum-o-prijmech-vydajich-a-remitencich-cizincu-zijicich-v-cr>. [cit. 2026-09-14].

⁴⁸ Český statistický úřad uvádí dokonce podíl 22 % zahraničních ekonomických rezidentů na celkovém počtu ekonomických rezidentů v ČR, tedy tedy osob, které mají centrum svého ekonomického zájmu v České republice a jsou součástí její rezidentní populace.

⁴⁹ OTEVŘENÁ DATA MPSV: Zaměstnávání cizích státních příslušníků. Dostupné z: <https://data.mpsv.cz/portal/sestavy/statistiky/trh-prace/zamestnavani-cizich-statnich-prislusniku/cz>. [cit. 2026-08-04].

⁵⁰ MPO (2026): Data o živnostech dle oborů a občanství. Data na vyžádání. [cit. 2026-09-11].

⁵¹ KERMIET, V. (2026): Cizinci změnilí českou ekonomiku. Statistika & my, 07-08, 16, 25-27. Český statistický úřad. Dostupné z: <https://statistikaamy.csu.gov.cz/docs/107903/3835ec3f-731a-eaef-3142-949e67b6d67f/1804260708.pdf> [cit. 2026-09-30].

⁵² MPSV (2026): Právní základ pobytu, práva. Dostupné z: <https://mpsv.gov.cz/mam-praci-obcane-eu-pravo>. [cit. 2026-08-04].

⁵³ MPSV (2026): Volný vstup na trh práce. Dostupné z: <https://mpsv.gov.cz/volny-vstup-na-trh-prace>. [cit. 2026-08-04].

⁵⁴ DIAKONIE ČCE – STŘEDISKO ZÁPADNÍ ČECHY (2023): Analýza dosavadních poznatků a existujících výstupů v oblastech pracovního vykořisťování a nelegálního či neregulérního zaměstnávání cizinců a dalších souvisejících témat v Plzeňském kraji. Dostupné z: <https://1url.cz/te0Jm>. [cit. 2026-09-14].

⁵⁵ CIZINCI.CZ. (2023): Práce. Dostupné z: <https://www.cizinci.cz/prace1>. [cit. 2026-08-04].

⁵⁶ MPO (2026): Ekonomická migrace a vládní programy. Dostupné z: <https://mpo.gov.cz/cz/zahranicni-obchod/ekonomicka-migrace/ekonomicka-migrace-a-vladni-programy--221756>. [cit. 2026-08-04].

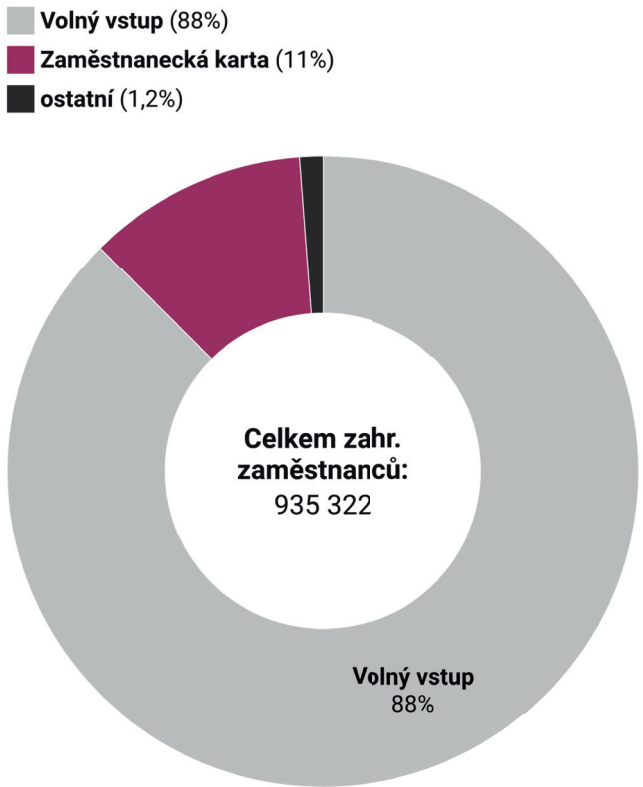
⁵⁷ AMSP ČR (Program kvalifikovaný zaměstnanec. Dostupné z: <https://www.amspace.cz/projekty-a-temata/program-kvalifikovany-zamestnanec>. [cit. 2026-09-11].

zaměstnaneckých karet jsou po **prvních 6 měsících vázání ke svému zaměstnavateli a po tuto dobu ho nesmějí změnit** (až na výjimečné případy). V dalších měsících pak změna zaměstnavatele podléhá schválení Ministerstvem vnitra. Toto nastavení posiluje závislost pracovníků na zaměstnavatelích a ztěžuje opuštění nevyhovujících podmínek nebo případných vykořisťovatelských praktik.

Žadatelé o mezinárodní ochranu v ČR mají přístup na trh práce po uplynutí 6 měsíců ode dne podání žádosti a pouze tehdy, pokud po této době mají právo setrvat na území ČR⁵⁸. Prvních 6 měsíců legálně pracovat nesmějí (tabulka 2 níže).

Z téměř jednoho milionu migrantů zaměstnaných v ČR jich **88 % má volný vstup na trh práce** (818 000 v roce 2025, graf 1). Nejčastěji jde o občany **Ukrajiny** (včetně držitelů dočasné ochrany), **Slovenska, Rumunska a Polska** (graf 2).

Graf 1: Typy přístupu na trh práce zahraničních zaměstnanců (stav k 31. 12. 2025, zdroj: MPSV, vlastní výpočty Konsorcium)

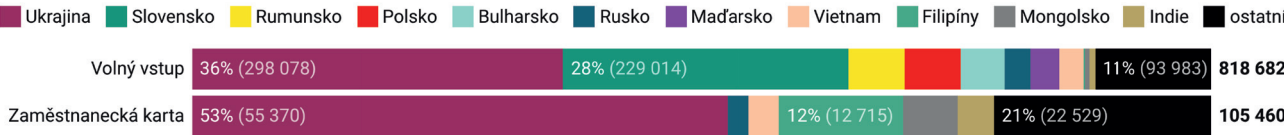

Necelých 12 % cizinců (116 000 osob) má pracovní oprávnění, nejčastěji Zaměstnaneckou kartu (105 000)⁵⁹, nejvíce opět občané Ukrajiny, dále Filipín, Mongolska a Indie (graf 2).

⁵⁸ MPSV (2025): Zaměstnávání uprchlíků (žadatelů o mezinárodní ochranu). Dostupné z: <https://mpsv.gov.cz/zamestnavani-uprchliku>. [cit. 2026-09-10].

⁵⁹ OTEVŘENÁ DATA MPSV: Zaměstnávání cizích státních příslušníků. Dostupné z: <https://data.mpsv.cz/portal/sestavy/statistiky/trh-prace/zamestnavani-cizich-statnich-prislusniku/cz>. [cit. 2026-08-04].

Graf 2: Typy přístupu na trh práce zahraničních zaměstnanců podle občanství (stav k 31. 12. 2025, zdroj: MPSV, vlastní výpočty Konsorcium)

Migrant bez volného vstupu na trh práce je na zaměstnání závislý. Pokud zaměstnání ztratí, má zpravidla 90 dnů na nalezení nového zaměstnavatele, který splňuje podmínky, a na oznámení změny zaměstnavatele Ministerstvu vnitra. Nestihne-li tuto lhůtu, zaniká jeho pobytové oprávnění⁶⁰. Pro migranty je tedy poměrně riskantní odejít z práce, pokud už nemají zajištěnou jinou. Může se jim snadno stát, že novou práci nestihnou najít nebo včas administrativně zařídit. Náročnost změny zaměstnání a obava z možných komplikací, dokonce včetně ztráty pobytu, udržuje mnoho migrantů v nevhodných pracovních podmínkách.

Agenturní zaměstnávání, zastřené zprostředkování a riziko pracovního vykořisťování

Aktuálně je na českém trhu práce považováno za velký problém agenturní zaměstnávání⁶¹, a zejména činnost neregulérních zprostředkovatelů. Ti bez řádné licence provozují činnost agentur práce a organizují příjezd, práci i bydlení mnoha migrantů. Nekorektní zprostředkovatelé využívají nízkou orientaci migrantů v administrativních náležitostech a jejich „služby“ často vykazují rysy pracovního vykořisťování. Migrant má krátkodobý či právně nestabilní pobyt, bojí se o něj a je možné mu ztrátou pobytu vyhrožovat; má omezený či podmíněný vstup na trh práce a jeho vyřizování má v rukou zprostředkovatel; práce, kterou migrant vykonává, je pak označována jako prekérní: pracovní smlouva nebývá v pořádku; migrant nemusí být hlášen ke zdravotnímu a sociálnímu pojištění; za práci dostává neúměrně nízkou mzdu; má minimální nebo žádné pracovní pomůcky a žádnou pracovněprávní ochranu. Je udržován v závislém postavení například dluhy, poplatky a propojením s ubytováním. Rozmach nelegálních praktik umožňuje také nedostatečná kontrola ze strany kontrolních orgánů a roztříštěnost již tak nedostatečných kompetencí (Inspektorát práce, Cizinecká policie, Celní správa, Úřad práce)⁶².

Nelegální zaměstnávání

Pokud jde o ochranu pracovníků, nejhorší postavení mají zřejmě pracovníci v prekérním nebo zcela nelegálním postavení. Tito lidé nemají žádnou pracovněprávní ochranu a jen velmi obtížně mohou vyhledat pomoc oficiálních institucí, protože by ohrozili svůj pobyt v ČR a svůj výdělek. Jejich závislost na zaměstnavateli tedy bývá maximální. Je velmi obtížné odhadnout, kolik migrantů se v takovém postavení nachází, nicméně předpokládáme, že se

⁶⁰ HK ČR (2026): Pomoc firmám se zaměstnáním cizinců. Dostupné z: <https://www.komora.cz/sluzby/zamestnavani-cizincu>. [cit. 2026-09-11].

⁶¹ Zatímco celkový počet pracujících v kategorii CZ-NACE „Administrativní a podpůrné činnosti“, v rámci níž je hlavní podkategorií „Činnosti související se zaměstnáním“, je zhruba 2,4 % (březen 2026), v případě zahraničních pracovníků dosahuje ve stejném období 20 %.

⁶² DIAKONIE ČCE – STŘEDISKO ZÁPADNÍ ČECHY (2023): Analýza dosavadních poznatků a existujících výstupů v oblastech pracovního vykořisťování a nelegálního či neregulérního zaměstnávání cizinců a dalších souvisejících témat v Plzeňském kraji. Dostupné z: <https://1url.cz/te0jm>. [cit. 2026-09-14].

jedná o relativně vysoký podíl. Aktuální výzkumy mezi uprchlíky z Ukrajiny ukazují, že mimo pracovněprávní vztahy pracuje 6–7 % uprchlíků z Ukrajiny. O prekérní práci vypovídá, že za 17 % není hrazeno zdravotní pojištění, 10 % nemá placenou dovolenou. 46 % uprchlíků se domnívá, že je jednodušší pracovat nelegálně než legálně⁶³.

Nízko kvalifikovaná práce na sekundárním trhu práce

Zahraniční pracovníci se ve velké míře (ať již prostřednictvím vládních programů ekonomické migrace, či mimo ně⁶⁴) **koncentrují v omezeném množství vybraných segmentů odvětví průmyslu, stavebnictví, logistiky a služeb** a jsou **nadrepresentováni v tzv. sekundárním trhu práce**. Ten je charakterizovaný manuální, nízko kvalifikovanou prací, nízkými mzdami, nejistotou zaměstnání, horšími pracovními podmínkami, slabou ochranou práv zaměstnanců, vysokou fluktuací a absencí kariérního postupu⁶⁵. Po těchto nízko kvalifikovaných pozicích totiž dlouhodobě existuje na českém pracovním trhu největší poptávka, která není uspokojována domácí pracovní silou⁶⁶.

Migranti obsazují častěji než čeští pracovníci nízkokvalifikované pozice (kategorie 8 a 9 klasifikace zaměstnání CZ-ISCO, graf 3). V těchto nízkokvalifikovaných pozicích pracuje 17,7 % českých zaměstnanců, ale **přes 52 % zahraničních zaměstnanců** (tj. téměř 500 000 osob, z nich přes polovinu tvoří Ukrajinci). **V nízkokvalifikovaných profesích** pracují zejména pracovníci určitých státních občanství, například **tři čtvrtiny rumunských, bulharských, mongolských a maďarských pracovníků, a téměř 70 % ukrajinských pracovníků** (tabulka 1). Sekundární trh práce tedy není vyhrazen pouze občanům třetích zemí, ale i občanům EU. Obdobný vzorec lze vysledovat mezi podnikateli, kdy **migranti mají vyšší zastoupení v oborech silniční nákladní a osobní motorová doprava (což naznačuje i jejich vyšší zaměstnanost v oblasti tzv. platformové práce⁶⁷), zednictví a hostinská činnost**.

63 FREIDINGEROVÁ, T., ANDRLE, J., MALÁ, E. (2025): Pasti pracovního práva: Analýza nelegálních praktik zaměstnávání v Česku s důrazem na držitele dočasné ochrany. Člověk v tísni, o. p. s. Dostupné z: https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/2552/file/analyza_clovek_v_tisni_final.pdf. [cit. 2026-09-15].

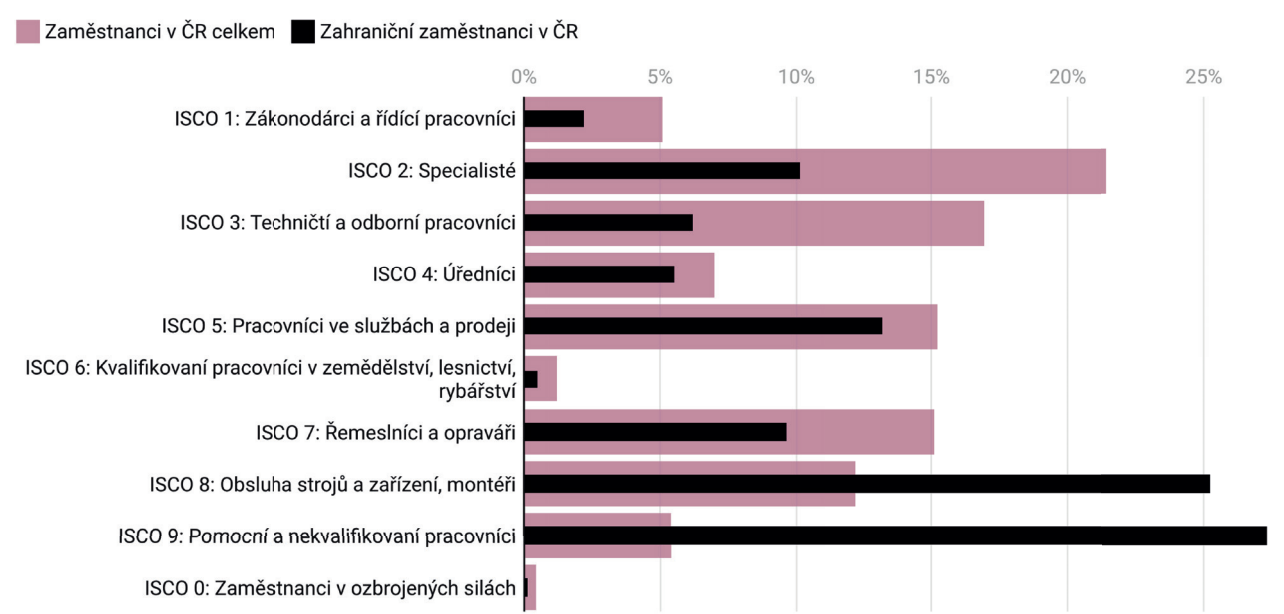
64 GHEORGHIEV, O. (2023): Economic migrants in the Czech segmented labour market: Covid-19 as a magnifying glass. International Journal of Sociology and Social Policy, Vol. 43, 3-4, 370–383, Dostupné z: <https://www.emerald.com/ijssp/article/43/3-4/370/154724>. [cit. 2026-08-05].

65 Např. POŘÍZKOVÁ, H. (2010): Segmentace trhu práce jako faktor integrace cizinců na trhu práce. In: VÚPSV (2010). Vybrané aspekty života cizinců v České republice. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, Praha 2010.

66 DRBOHLAV, D. et al. (2020): Nabídka ukrajinské migrační pracovní síly a její poptávka v Česku. Fórum sociální politiky, 15, 1, 14–19. Dostupné z: <https://www.rilsa.cz/clanek/nabidka-ukrajinske-migracni-pracovni-sily-a-jeji-poptavka-v-cesku>. [cit. 2026-08-05].

67 MPSV (2026): Vláda schválila nová pravidla pro platformovou práci. Zachovají flexibilitu a posílí ochranu pracovníků. Dostupné z: <https://mpsv.gov.cz/vlada-schvalila-nova-pravidla-pro-platformovou-praci-zachovaji-flexibilitu-a-posili-ochranu-pracovniku-1>. [cit. 2026-09-30].

Graf 3: Srovnání zahraniční a české zaměstnanosti podle klasifikace zaměstnání (CZ-ISCO, stav k 31.12.2025, zdroj: MPSV , ČSÚ , vlastní výpočty Konsorcium)

Tabulka 1: Podíl zaměstnanosti v nízko kvalifikovaných profesích (CZ-ISCO 8 a 9) podle vybraných občanství (stav k 31.12.2025, zdroj: MPSV , vlastní výpočty Konsorcium)

Občanství	Počet zaměstnanců celkem	Podíl zaměstnanců v ISCO 8 a 9
Ukrajina	357 814	68,8 %
Slovensko	229 015	34,4 %
Rumunsko	45 351	77,0 %
Polsko	44 414	66,4 %
Bulharsko	34 749	74,1 %
Rusko	23 922	17,8 %
Maďarsko	22 773	73,9 %
Vietnam	22 984	28,6 %
Filipíny	14 014	59,7 %
Mongolsko	9 800	73,5 %
Indie	9 400	25,4 %
Kazachstán	7 923	33,2 %
ostatní	113 163	24,9 %
Celkem zahr. zaměstnanci	935 322	52,5 %

Longitudinální výzkumy ukazují, že migranti mají v čase velmi omezenou tzv. vertikální mobilitu, tj. možnost kariérního postupu z nekvalifikovaných na více kvalifikované profese, nezávisle na jejich vzdělání či kvalifikaci^{68 69}. Nelze se tedy domnívat, že migrat, který začne na nekvalifikované pozici, se časem vypracuje a polepší si. Naopak je prokázáno, že první pracovní pozice v ČR do velké míry nastaví obdobný charakter práce i v dalších letech^{70 71} a je velmi obtížné ho změnit.

Bariéry pro využití kvalifikace a odkázanost na nízkokvalifikované práce

České hospodářství obecně žádá migranty zejména na nízkokvalifikované pozice. Přestože vláda teoreticky podporuje kvalifikovanou migraci, **počet kvalifikovaných migrantů a těch, kteří pracují na nekvalifikovaných pozicích, je v naprostém nepoměru**. A to přesto, že se často jedná o lidi kvalifikované, jejichž potenciál tudíž zůstává nevyužit⁷². Systematické nevyužívání kvalifikace migrantů představuje zásadní mechanismus, který je dlouhodobě uzamyká v nevýhodném socioekonomickém postavení, bez možnosti vzestupu.

Překvalifikovanost migrantů, tj. vykonávání práce, která je pod úrovní jejich kvalifikace a vzdělání, je kromě jazykové bariéry dále posilována bariérovostí tzv. **procesu nostrifikace** (tj. procesu uznávání vzdělání a kvalifikací získané v zahraničí)⁷³, jako je vysoká finanční zátěž, nepředvídatelnost systému včetně nutnosti absolvování tzv. nostrifikačních zkoušek v českém jazyce⁷⁴. Postup ověření kvalifikace je ještě komplikovanější u regulovaných profesí, jako je zdravotnictví, technika nebo pedagogika, kde akademická nostrifikace představuje pouze první krok. Žadatelé musejí následně podstoupit druhý, často několikaletý proces profesního uznání a odborných aprobačních zkoušek⁷⁵. Vše navíc doplňuje obecná rigidita systému: s výjimkou uprchlíků chybí flexibilní alternativy (např. praktické přezkoušení) pro ty migranty, kterým původní školy nemohou nebo odmítají doklady vydat⁷⁶.

Nižší orientace na trhu práce

Mezi další rizikové faktory patří již zmíněná jazyková bariéra a z ní vyplývající nižší míra orientace v prostředí cizí země, jejích administrativních postupech, legislativních standardech pracovněprávních vztahů, složitosti těchto postupů a povědomí o svých právech. Ačkoliv je komunikace pracovněprávních aspektů a osvěta směrem k migrantům snahou státní správy již dlouhodobě, stále se nedaří informovanost migrantů v této oblasti zvýšit.

⁶⁸ VALENTA, O., DRBOHLAV, D. (2018): Míra (ne)využití vzdělanostního potenciálu zahraničních pracovníků v Česku. Fórum sociální politiky 2018(2), s. 2–9. Dostupné z: <https://www.rilsa.cz/casopis/forum-socialni-politiky-2-2018/>. [cit. 2026-08-11].

⁶⁹ MINDBRIDGE CONSULTING, A. S. (2021): Občané Evropské unie v České republice. Analytická zpráva z výzkumu pro ombudsmana – veřejného ochránce práv. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/VOP-Studie-MindBridge.pdf>. [cit. 2026-08-17].

⁷⁰ LEONTIYEVA, Y. (2012): Brains versus Brawn: Comparison of the Educational and Occupational Status of non-EU Labour Migrants in the Czech Republic. Disertační práce. Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/42012>. [cit. 2026-09-30].

⁷¹ VALENTA, O. (2018): Uplatnění potenciálu vysokoškolsky vzdělaných zahraničních pracovníků na českém trhu práce. Disertační práce. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/103422>. [cit. 2026-09-30].

⁷² VALENTA, O., DRBOHLAV, D. (2018): Míra (ne)využití vzdělanostního potenciálu zahraničních pracovníků v Česku. Fórum sociální politiky 2018(2), s. 2–9. Dostupné z: <https://www.rilsa.cz/casopis/forum-socialni-politiky-2-2018/>. [cit. 2026-08-11].

⁷³ LEONTIYEVA, Y., MIKEŠOVÁ, R., TOLLAROVÁ, B. (2018): Pražané s cizím pasem. Výsledky výzkumu cizinců a cizinek ze zemí mimo EU žijících v české metropoli. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v. v. i. Dostupné z: <https://1url.cz/Ge0ig>. [cit. 2026-09-11].

⁷⁴ POKORNÁ, A. (2014): Nostrifikace: Uznávání zahraničního vzdělání v ČR. Výzkumná zpráva. Dostupné z: https://mkc.cz/doc/Nostrifikace_Uznavani_zahranicniho_vzdelani_vCR.pdf. [cit. 2026-09-11].

⁷⁵ MŠMT (2026): Nostrifikace. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/uznavani-zahranicniho-a-ceskeho-studia/nostrifikace>. [cit. 2026-09-11].

⁷⁶ LEONTIYEVA, Y., MIKEŠOVÁ, R., TOLLAROVÁ, B. (2018): Pražané s cizím pasem. Výsledky výzkumu cizinců a cizinek ze zemí mimo EU žijících v české metropoli. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v. v. i. Dostupné z: <https://1url.cz/Ge0ig>. [cit. 2026-09-11].

Důsledkem je to, že migranti často operují s informacemi, které získali z praxe a doslechu a které mohou být často zavádějící, dezinformační anebo vedou k porušování zákona⁷⁷.

Některé praxe ukazují na nízký kulturní kapitál části žadatelů o práci v ČR. S tím, že tento kapitál se ještě navíc omezuje po příjezdu do ČR, souvisí i omezený akční rádius migrantů v cílovém prostoru. V kombinaci se zvýšenou nedůvěrou některých skupin migrantů vůči institucím a úřadům a naopak důvěrou v členy svých etnických sociálních sítí a zprostředkovatele, migranti si ani neuvědomují rizika s migrací spojená⁷⁸ a nejsou příliš ochotni svá práva hájit, zejména z obav ze ztráty zaměstnání spojené s rizikem ztráty oprávnění k pobytu⁷⁹.

Rizikovým faktorem také může být migrační strategie zejména ekonomických migrantů, jejichž primárním cílem je výdělek (v rámci časově omezeného pobytu) i za cenu zhoršené kvality života v sociální nebo kariérní oblasti. Výsledkem je jak častá zaměstnanost pod úrovní jejich vzdělání a kvalifikace na sekundárním trhu práce, tak častější vystavení prekarizované práci^{80 81}.

Výše příjmů migrantů

Nižším pozicím na trhu práce odpovídají i nízké mzdy. Jak bylo zmíněno výše, pro rok 2026 tvoří minimální mzda v ČR méně než polovinu tzv. minimální důstojné mzdy a řadí se tak mezi nejnižší v EU i po zohlednění kupní síly.

Mezi skupinami podle státního občanství mají nejnižší příjmy zaměstnanci z Ukrajiny. Jejich mediánová mzda v roce 2025 činila **34 000 Kč**, podstatně méně než u ostatních skupin (medián mzdy zaměstnanců z Bulharska byl 41 000, u českých zaměstnanců pak 44 000 Kč měsíčně). Desetina zaměstnanců z Ukrajiny nedosahuje ani na minimální mzdu (cca 22 000 Kč). Zatímco v ostatních skupinách se nacházejí i vysokopříjmoví zaměstnanci, ve skupině ukrajinských pracujících je jich naprosté minimum (90 % zaměstnanců z Ukrajiny má měsíční hrubou mzdu nižší než 55 000 Kč).

⁷⁷ DIAKONIE ČCE – STŘEDISKO ZÁPADNÍ ČECHY (2023): Analýza dosavadních poznatků a existujících výstupů v oblastech pracovního vykořisťování a nelegálního či neregulérního zaměstnávání cizinců a dalších souvisejících témat v Plzeňském kraji. Dostupné z: <https://1url.cz/te0Jm>. [cit. 2026-09-14].

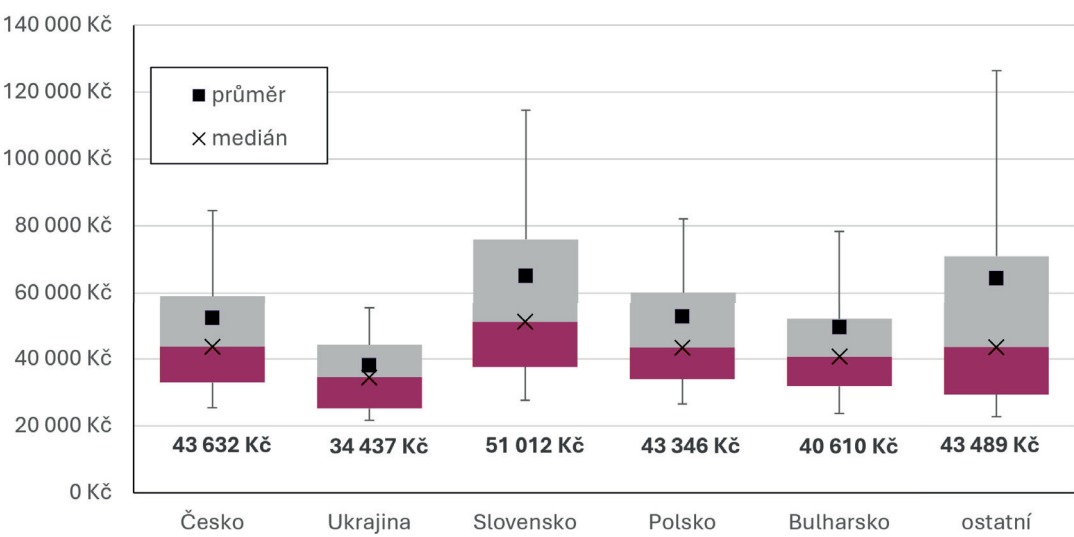
⁷⁸ DIAKONIE ČCE – STŘEDISKO ZÁPADNÍ ČECHY (2023): Analýza dosavadních poznatků a existujících výstupů v oblastech pracovního vykořisťování a nelegálního či neregulérního zaměstnávání cizinců a dalších souvisejících témat v Plzeňském kraji. Dostupné z: <https://1url.cz/te0Jm>. [cit. 2026-09-14].

⁷⁹ DIAKONIE ČCE – STŘEDISKO ZÁPADNÍ ČECHY (2023): Analýza dosavadních poznatků a existujících výstupů v oblastech pracovního vykořisťování a nelegálního či neregulérního zaměstnávání cizinců a dalších souvisejících témat v Plzeňském kraji. Dostupné z: <https://1url.cz/te0Jm>. [cit. 2026-09-10].

⁸⁰ VALENTA, O., DRBOHLAV, D. (2018): Míra (ne)využití vzdělanostního potenciálu zahraničních pracovníků v Česku. Fórum sociální politiky 2018(2), s. 2–9. Dostupné z: <https://www.rilsa.cz/casopis/forum-socialni-politiky-2-2018/>. [cit. 2026-08-11].

⁸¹ DRBOHLAV, D. et al. (2020): Nabídka ukrajinské migrační pracovní síly a její poptávka v Česku. Fórum sociální politiky, 15, 1, 14–19. Dostupné z: <https://www.rilsa.cz/clanek/nabidka-ukrajinske-migracni-pracovni-sily-a-jeji-poptavka-v-cesku>. [cit. 2026-08-05].

Graf 4: Hrubá měsíční mzda podle občanství

Pozn.: Graf zobrazuje rozložení výše hrubé měsíční mzdy od 1. decilu, 1. a 3. kvartilu a 9. decilu, značky zobrazují medián a průměr. Čísla v grafu ukazují medián mzdy.
Zdroj: Trexima82

Data o mzdách čerpáme z oficiálních dat z výběrového šetření ISPV (Informačního systému o průměrném výděлку), jejichž výpověď o mzdách migrantů je do určité míry omezena. Výběrové šetření nezahrnuje firmy ani agentury práce na pomezí šedé ekonomiky, které zpravidla nabízejí nižší mzdové podmínky. Přitom zaměstnanost migrantů přes agentury práce je podle oficiálních dat MPSV o zaměstnanosti zhruba desetkrát vyšší než u domácí populace⁸³.

O příjmové situaci migrantů přinesl podstatná zjištění i výzkum zaměřený na příjmy, výdaje a remitence migrantů⁸⁴, který zkoumal veškeré příjmy celých domácností migrantů, nejen jednotlivců. Zahrnoval tedy příjmy nejen ze zaměstnání. Domácnosti migrantů z „ruského“ regionu mají mediánové příjmy 32 000 Kč, migranti z „indonéskeho“ regionu 35 000 Kč. Oproti nim stojí migranti z evropského regionu s 55 000 Kč. Domácnosti s příjmy 15–40 000 Kč tvoří častěji občané ze třetích zemí, u vysokopříjmových domácností je naopak poměrově více domácností ze zemí EU.

Nízké či nedostatečné příjmy mají nejčastěji migranti s kratším pobytem a držitelé dočasné ochrany. Osoby s nízkými a nižšími příjmy pracují častěji na pozicích pomocných a nekvalifikovaných pracovníků a pracovníků ve službách a prodeji, což jsou profese, ve kterých mají migranti nejvyšší zastoupení. Do výše příjmů promlouvá také občanství a rodinná situace: domácnosti s nízkými, nižšími a středními příjmy⁸⁵ tvoří častěji občané ze třetích zemí než ze zemí EU a rizikovými skupinami jsou důchodci, studenti a osoby na rodičovské dovolené.

Osoby s vyššími a vysokými příjmy zastávají často pozice specialistů expertů a technických a odborných pracovníků. **Vliv nejvyššího dosaženého vzdělání na výši příjmu není podle výzkumu velký.** Absolventy vyšších odborných škol a vysokých škol nalezneme napříč všemi příjmovými kategoriemi, třetina z nich má nízké a nižší příjmy a zřejmě pracuje na nízkokvalifikovaných pozicích. Přibližně polovina absolventů středních škol s maturitou má podle šetření nízké a nižší příjmy⁸⁶. Můžeme proto předpokládat, že **středo- i vysokoškolsky vzdělaní lidé s nižšími příjmy často pracují na nízkokvalifikovaných pozicích.**

„Pracující chudobu“ data ukazují především u občanů Ukrajiny, ale i u dalších pracovních migrantů. A podle dat o příjmech můžeme usoudit, že je výrazně rozšířenější než v české populaci a je nepříznivě zkombinovaná s ostatními charakteristikami, jako jsou délka a typ pobytu nebo velikost a struktura domácnosti.

Kazuistika: Nátlakové jednání zaměstnavatele a obcházení práva na odstupné

Občané třetích zemí čelí v České republice nepoměrně vyššímu riziku porušování pracovněprávních předpisů než občané ČR či jiných států EU. Následující případ ilustruje snahu zaměstnavatele zneužít zranitelného postavení cizince a jeho neznalosti zákonných práv.

Na odbornou poradnu se obrátila občanka Ukrajiny, držitelka zaměstnanecké karty, již zaměstnavatel po více než roce trvání pracovního poměru ústně oznámil zrušení její pozice z důvodu organizačních změn. Následně jí předložil k okamžitému podpisu dohodu o rozvázání pracovního poměru. Na klientku byl vyvíjen nátlak – bylo jí vyhrožováno, že pokud dohodu nepodepíše na místě, dostane standardní výpověď. Zástupce zaměstnavatele jí zároveň ústně nařídil, aby již do práce nedocházela, ačkoliv dle navržené dohody měl pracovní poměr ještě několik týdnů trvat.

Klientka dohodu nepodepsala, vyžádala si čas na rozmyšlenou a kopii dokumentu poskytla poradně k posouzení. Právní analýza odhalila, že v textu dohody záměrně chybí uvedení důvodu ukončení pracovního poměru. Tímto krokem se zaměstnavatel účelově vyhýbal povinnosti vyplácet cizince zákonné odstupné podle § 67 zákoníku práce.

Poradna klientce doporučila dohodu v předloženém znění nepodepsat a trvat na tom, aby byl do dokumentu výslovně doplněn důvod ukončení. Zároveň byla instruována, že pokyn nedocházet do zaměstnání (překážka v práci na straně zaměstnavatele) jí musí být dán písemně. Pokud zaměstnavatel na tyto oprávněné požadavky nepřistoupí, klientka vyčká na doručení formální výpovědi, přičemž poradna je připravena jí poskytnout podporu při případném napadení její platnosti a vymáhání všech nároků.

Případ dokládá praxi, kdy jsou cizinci pod časovým tlakem a hrozbami nuceni k podpisu nevýhodných dohod. Právní ochrana proti takovému jednání je naneštěstí často pouze formální. Oblastní inspektoráty práce jednají se značnou časovou prodlevou a disponují jen minimální donucovací pravomocí. Obrana proti nezákonnému jednání zaměstnavatelů se tak přesouvá do roviny soudních sporů, což pro poškozené cizince představuje neúměrnou finanční, časovou i psychickou zátěž, která je od vymáhání jejich práv často odradí.

Kazuistika: Zranitelnost cizince na trhu práce v důsledku jazykové a informační bariéry

Na odbornou poradnu se obrátil cizinec žijící v ČR, který pociťoval silnou nejistotu ohledně své aktuální pracovní situace. Jako hlavní bariéru identifikoval nedostatečnou znalost českého jazyka v kombinaci s neznalostí lokálních pracovněprávních předpisů. Tyto faktory u něj vyvolávaly důvodnou obavu, že není schopen samostatně ověřit, zda podmínky nabízené zaměstnavatelem odpovídají zákonným standardům.

⁸² TREXIMA (2026): Aktuální výsledky šetření ISPV: Mzdová sféra ČR — rok 2025. Dostupné z: <https://www.ispv.cz/vysledky.html>. [cit. 2026-08-10].

⁸³ Zatímco celkový počet pracujících v kategorii CZ-NACE „Administrativní a podpůrné činnosti“, v rámci níž je hlavní podkategorií „Činnosti související se zaměstnáním“, je zhruba 2,4 % (březen 2026), v případě zahraničních pracovníků dosahuje ve stejném období 20 %.

⁸⁴ SOCIOFACTOR s.r.o. (2024): Výzkum o příjmech, výdajích a remitencích cizinců žijících v ČR: souhrnná výzkumná zpráva. Český statistický úřad. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/vyzkum-o-prijmech-vydajich-a-remitencich-cizincu-zijicich-v-cr>. [cit. 2026-07-10].

⁸⁵ Průměrné příjmy: nízký příjem – 15 705 Kč, nižší příjem – 28 202 Kč, střední příjem – 40 285 Kč, vyšší příjem – 57 768 Kč.

⁸⁶ SOCIOFACTOR s.r.o. (2024): Výzkum o příjmech, výdajích a remitencích cizinců žijících v ČR: souhrnná výzkumná zpráva. Český statistický úřad. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/vyzkum-o-prijmech-vydajich-a-remitencich-cizincu-zijicich-v-cr>. [cit. 2026-07-10].

Během konzultace klient popsal, že při jednání se zaměstnavatelem trvale pocituje nerovné postavení. Kvůli jazykové bariéře nedokázal plně porozumět obsahu předkládaných dokumentů, zejména specifikacím pracovního poměru a podmínkám jeho případného ukončení. Tento informační deficit v něm posiloval pocit naprosté závislosti na rozhodnutích zaměstnavatele, oslaboval jeho vyjednávací pozici a vedl k obavám o udržení finanční stability.

V rámci intervence poskytla poradna klientovi základní orientaci v jeho pracovněprávních nárocích. Důraz byl kladen především na prevenci: klient byl poučen o právu vyžádat si před podpisem jakékoliv smlouvy či dohody přiměřený čas na její prostudování, překlad či odbornou konzultaci. Zároveň mu bylo doporučeno systematicky si uchovávat kopie veškeré pracovněprávní dokumentace.

Případ ukazuje, že i bez zjevného protiprávního jednání staví jazyková bariéra a neznalost místního právního prostředí cizince do výrazně slabší pozice, která snadno otevírá prostor k potenciálnímu zneužití. Pro prevenci pracovního vykořisťování je v těchto fázích klíčové včasné poskytnutí preventivního poradenství a ujištění klienta, že se má v případě pochybností kam obrátit.

Kazuistika: Zneužívání závislosti na agenturním ubytování a netransparentní srážky ze mzdy

Případ třicetileté klientky z Kolumbie („Boženy“) ilustruje kumulaci protiprávních praktik u agenturního zaměstnávání cizinců, jejichž zranitelnost je umocněna absolutní jazykovou bariérou a propojením pracovního poměru s bydlením. Klientka pobývá v ČR na základě zaměstnanecké karty a je již 1,5 roku závislá na sdíleném ubytování poskytovaném její pracovní agenturou, za které hradí poplatek 6 200 Kč měsíčně.

Prvním závažným problémem je hrubé narušování osobního soukromí. Pracovníci agentury s využitím univerzálních klíčů svévolně vstupují do jejího pokoje bez předchozího ohlášení či souhlasu. Z důvodu silné obavy ze ztráty bydlení, zaměstnání a jediného zdroje příjmu se klientka tomuto jednání neodvažuje bránit, aby nevyprovokovala odvetné kroky zaměstnavatele.

Druhým, systémovějším problémem jsou netransparentní a nezákonné srážky ze mzdy. Tyto srážky (zahrnující ubytování, dopravu či splátky dříve poskytnuté zálohy na mzdu) jsou do výplatních pásek dopisovány ručně, případně uváděny pouze na nalepovacích štítcích, přičemž zbytek mzdy je vyplácen v hotovosti. K některým výplatním páskám, jež mají často podobu pouhého řádku v tabulce, má klientka přístup pouze k nahlédnutí či vyfocení, jejich převzetí však musí pod nátlakem formálně podepsat. Její písemná výzva k plnému vydání dokumentace zůstala ze strany agentury bez reakce.

Třetím porušením je obcházení překážek v práci na straně zaměstnavatele. Agentura klientce nuceně nařizuje čerpání dovolené výhradně v době, kdy pro ni nemá přidělenou práci (např. při zrušení směny). Klientka se za pomoci sociální služby aktuálně připravuje na změnu zaměstnavatele a s využitím odborného poradenství mapuje možnosti zpětného vymáhání neoprávněně stržených částek.

Kazuistika: Nezákonné srážky ze mzdy a úspěšná obrana díky včasné sociální intervenci

Případ čtyřiařicetileté klientky z Kolumbie („Sáry“) ukazuje, jak snadno se může cizinec ocitnout pod hranicí existenčního minima vlivem svévole zaměstnavatele, ale také jak efektivní může být včasná sociální a právní intervence. Klientka přicestovala do ČR v roce 2022 a pracovala na zaměstnaneckou kartu pro pracovní agenturu, jejíž ubytovnu rovněž využívala. Kromě rodné španělštiny neovládala plynule žádný jiný jazyk.

Po více než dvou letech zdánlivě bezproblémového zaměstnání začala agentura klientce jednostranně provádět enormní a netransparentní srážky ze mzdy. Tyto srážky nezahrnovaly pouze standardní náklady na ubytování a dopravu, ale i splátky soukromé půjčky na online studium a především nezákonné finanční sankce (např. za ztracený pracovní čip). Situace eskalovala v květnu 2025, kdy jí bylo z důvodu těchto masivních srážek

vyplaceno pouze 15 % čisté mzdy (cca 3 000 Kč). V následujícím měsíci se po plném zanesení všech odečtů ocitla dokonce v záporné hodnotě přesahující minus 4 000 Kč.

V této kritické situaci klientka vyhledala pomoc odborné sociální služby. Zde byla detailně poučena o svých zákonných právech – především o striktní nepřipustnosti přímých finančních sankcí za porušení pracovní kázně či ztrátu vybavení a o pravidlech pro vyplácení náhrady mzdy. Vybavena těmito argumenty dokázala klientka s agenturou práce aktivně vyjednávat a ohradit se proti nezákonným postupům. Výsledkem bylo upuštění od neoprávněných srážek a zpětné doplacení přibližně 12 000 Kč. Případ demonstruje, že cílené předání informací a podpora dodává zranitelným pracovníkům potřebnou jistotu k obraně před pracovním vykořisťováním.

4.2 Přiměřená podpora příjmu, sociální ochrana a přístup k sociálnímu zabezpečení

Přístup migrantů k sociální podpoře a bariéry, kterým migranti čelí, ukazujeme na čtyřech klíčových prvcích českého systému sociálního zabezpečení.

- **systém sociálního a důchodového pojištění** – zahrnuje starobní nebo invalidní důchod, nemocenskou nebo podporu v nezaměstnanosti; jeho účastníky jsou všechny ekonomicky aktivní osoby, které do systému odvádějí pojištění;
- **nepojistné dávky** – dávky státní sociální podpory, dávka státní sociální pomoci, dávky pomoci v hmotné nouzi; představují škálu dávek od příspěvků pro všechny rodiny vychovávající děti až po finanční příspěvky na sanaci základních životních potřeb osob v nouzi – kromě dávek státní sociální podpory, které jsou navázány na určitou životní situaci (rodičovství, porod), je přiznání ostatních dávek omezeno pro nízkopříjmové rodiny a podmíněno zejména testem příjmu a dalšími podmínkami;
- **možnost využívat sociální služby** (terénní, ambulantní, pobytové) anebo získat finanční **příspěvek na péči** (pro osoby závislé na péči);
- **veřejné zdravotní pojištění** – účast v systému veřejného zdravotního pojištění představuje možnost čerpat zdravotní péči zcela nebo zčásti hrazenou zdravotní pojišťovnou.

Systém sociálního a důchodového pojištění

Účast na sociálním a důchodovém pojištění závisí na práci a odvedených platbách, ne na občanství nebo typu pobytu

Nárok na účast v systému sociálního pojištění vzniká ekonomickou aktivitou — tedy tím, že je člověk přihlášen k pojištění a odvádí jej. Pokud migranti splní zákonné podmínky (například potřebnou dobu pojištění), mají do systému plný přístup a mohou z něj čerpat odpovídající podporu.

Neregulérně zaměstnaní migranti mohou ze systému vypadnout

Pokud zaměstnavatel pracovníka řádně nepřihlásí k pojištění, neodvádí pojistné nebo vykazuje jen část jeho skutečného výdělku, může mu výrazně zkomplikovat uplatnění nároků nebo pracovník nárok vůbec nezíská. Pracovník nekorektního zaměstnavatele vůbec nemusí o problému vědět a je s ním konfrontován až například při nemoci, ztrátě zaměstnání nebo žádosti o důchod. Pracovník pak sám musí prokazovat, že mu nárok vznikl, což bývá obtížné nebo nemožné.

Obtíže při vyřizování důchodu ze země původu

Pokud migrant během svého pracovního života odváděl pojistné ve více státech (například v Česku a na Ukrajině), naráží při podání žádosti o důchod na dvě zásadní překážky:

- Dlouhé a složité vyřizování s nejistým výsledkem: Pokud má ČR s daným státem uzavřenou mezinárodní smlouvu, má migrant nárok na vyplacení části důchodu ze země původu. Vyřízení je však administrativně náročné a trvá i mnoho měsíců, během nichž se člověk může ocitnout zcela bez příjmů. ČSSZ při výpočtu důchodu naráží na to, že některé domovské státy dostatečně nedokumentují doby pojištění. Výsledné „kombinované“ důchody bývají navíc velmi nízké.
- Důchod ze země původu nelze získat: Pokud ČR s domovským státem smlouvu nemá, migrant obvykle nárok na důchod ze své původní země nezíská a odpracované roky se mu nikam nezapočítají.

Nepojistné dávky

Plný přístup ke všem typům nepojistných dávek mají pouze občané EU, cizinci s trvalým pobytem a držitelé mezinárodní ochrany. Částečný či podmíněný přístup k nim mají držitelé modré a zaměstnanecké karty a dlouhodobě pobývající vědci. Ostatní cizinci mají přístup omezený nebo žádný.

O přístupu migrantů k nepojistným dávkám rozhoduje mimo jiné státní občanství a typ pobytu. Na stejnou podporu jako občané ČR mají nárok pouze občané EU a jejich rodinní příslušníci, migranti s trvalým pobytem a udělenou mezinárodní ochranou.

O něco méně ochrany je poskytnuto držitelům zaměstnanecké nebo modré karty a migrantům pobývajícím v ČR za účelem vědeckého výzkumu. Ti jsou vyloučeni z některých dávek hmotné nouze a z části tzv. superdávky. Cizinci s ostatními typy dlouhodobého pobytu mají přístup k dávkám sociální podpory (např. rodičovský příspěvek) pouze za určitých podmínek, nárok na superdávku pak nemají vůbec.

Téměř důsledně jsou z dávkové podpory vyloučeni držitelé zvláštního dlouhodobého pobytu (navazujícího na dočasnou ochranu) a migranti bez pobytového oprávnění. Pro držitele dočasné ochrany je vytvořeno speciální schéma, humanitární dávka, a do ostatních dávek přístup nemají.

Nejinkluzivněji působí dávka Mimořádné okamžité pomoci (MOP), určená pro nouzové řešení mimořádné a nenadále nepříznivé životní situace. Žádat o ni mohou všichni migranti bez ohledu na typ pobytu (byť někteří podmíněně). Zároveň je to dávka administrativně náročná a počty migrantů, kteří ji získali, jsou minimální.

Tabulka 2: Přístup migrantů do hlavních systémů sociálního zabezpečení v ČR (stav k září 2026)

Zdroj: SIMI87, Lex Ukrajina, Zákon o pobytu cizinců, vlastní úpravy Konsorcia
Poznámka: Tabulka je zjednodušená, nemůže sloužit jako přesná právní informace o nárocích na jednotlivé typy pomoci nebo podpory; neobsahuje ani všechny typy pobytů, ani všechny nástroje sociálního zabezpečení, a zejména třídění nároků na tři jednoduché kategorie „Ano“, „Ano – podmíněně/omezeně“ a „Ne“ je zjednodušením právního stavu a slouží pouze pro základní přehled.

Typ pobytu		Vstup na trh práce	Registrace na úřadu práce (jako uchazeč/ka o zaměstnání)	Dávky státní sociální podpory	Dávky pomoci v hmotné nouzi	Dávka státní sociální pomoci (superdávka)	Sociální služby – příspěvek na péči	Zdravotní pojištění
				Rodičovský příspěvek, porodné, pohřebné	Příspěvek na živobytí + doplatek na bydlení			
Vízum k pobytu nad 90 dnů (dlouhodobé, mimořádné pracovní, sezónní zaměstnání, strpění pobytu)		Ano – v případě vydání pracovního povolení	Ne	Ne	Ne	Ano – omezeně	Ano – omezeně	Veřejné (jen při zaměstnání)
Dlouhodobý pobyt (zpravidla na 2 roky)	Účel společného soužití rodiny	Ano	Ne (sporné)	Ano – omezeně	Ano – omezeně	Ne	Ano – omezeně	Veřejné (dítě nebo jen při zaměstnání)
	Účel studia	Ano	Ano – při dostatečně dlouhé době účasti na důchodovém pojištění	Ano – po 1 roce	Ne	Ne	Ano	Veřejné (jen při zaměstnání)
	Účel rodinný	Ne (s výjimkami)	Ne	Ano – po 1 roce, jen děti do 1 r.	Ne	Ne	Ano – omezeně	Veřejné (jen z mezin. smlouvy)
	Účel ochrany na území	Ano	Ne		Ne	Ne	Ano – omezeně	Veřejné (jen při zaměstnání)
	Účel podnikání	Ne (s výjimkami)	Ne	Ano – po 1 roce	Ne	Ne	Ano – omezeně	Veřejné (jen z mezin. smlouvy)
	Účel strpění pobytu na území	Ano – v případě vydání pracovního povolení	Ne	Ano – po 1 roce, jen děti do 1 r.	Ne	Ne	Ano – omezeně	Veřejné (jen při zaměstnání)
	Účel vědeckého výzkumu	Ano – omezeně	Ne	Ano	Ne	Ano – omezeně	Ano	Veřejné
	Zaměstnanecká karta	Ano – v případě vydání Zam. karty	Ano	Ano	Ne	Ano – omezeně	Ano	Veřejné (jen při zaměstnání)
	Modrá karta	Ano – v případě vydání Modré karty	Ano	Ano	Ne	Ano – omezeně	Ano	Veřejné (jen při zaměstnání)
	Zvláštní dlouhodobý pobyt	Ano	Ano	Ne	Ne	Ne	Ne	Veřejné (dítě nebo jen při zaměstnání)
Dočasná ochrana		Ano	Ano	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano
Pobyt dle zákona o azylu	Žadatel o mezinárodní ochranu	Ano – po 6 měsících	Ne	Ano – po 1 roce, jen děti do 1 r., mimo azylové zařízení	Ne	Ne	Ano – omezeně	Veřejné (jen při zaměstnání)
	Držitel doplňkové ochrany	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
	Azylant	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
Trvalý pobyt		Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
Pobyt občanů EU a jejich rodinných příslušníků		Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano

87 SIMI (2025): Pobyt a sociální zabezpečení. Dostupné z: https://migrace.com/wp-content/uploads/2025/07/Simi_info_schema_update_07.pdf. [cit. 2026-08-12].

V posledních letech sledujeme kroky, které přístup migrantů k sociálním dávkám dále omezují:

Reforma dávek v roce 2025 zúžila nárok migrantů na pomoc: některé omezila, jiné zcela vyloučila
Před reformou z roku 2025 mohli migranti s dlouhodobým pobytem žádat o dávky státní sociální podpory. Superdávka tento nárok omezila: držitelé zaměstnanecké či modré karty a vědci mají nárok získat pouze složku na dítě, ostatní dlouhodobě pobývajícím migranti jsou ze superdávky zcela vyloučeni⁸⁸. Superdávka navíc zpřísnila dosavadní podmínky pro získání dávky.

Držitelé zvláštního dlouhodobého pobytu nemají přístup k sociální ochraně v podobě nepojistných dávek ani k příspěvku na péči
Zvláštní dlouhodobý pobyt navazuje na dočasnou ochranu. Přestože podmínkou pro jeho získání je stabilní a legální začlenění do trhu práce a nemalý roční příjem, nemají jeho držitelé možnost získat podporu ze systému, do kterého svou prací přispívají. Nejrizikovější je, pokud držitel ZDP dlouhodobě ztratí práci, zejména z důvodu nemoci. Vypadne tak z veřejného zdravotního pojištění, nemá nárok na žádné nepojistné dávky ani na příspěvek na péči.

Humanitární dávka pro držitele dočasné ochrany je velice nízká. Kdo je na ní závislý, je nevyhnutelně chudý.
Humanitární dávka je zřízena pouze pro držitele dočasné ochrany z Ukrajiny, kteří nemají dostatečný vlastní příjem a jsou odkázáni na pomoc státu. Postupně dochází k jejímu snižování a zpříšňování. Humanitární dávka sestává z částky na živobytí (nižší než životní minimum jednotlivce) a podmíněné částky na bydlení. Osoby se zdravotním postižením mohou získat (po prověření soběstačnosti) částku mírně vyšší. Jakýkoliv příjem je od dávky odečten. Kdo má příjem vyšší, dávku vůbec nezíská.

Pro srovnání: částka nezabavitelného minima je v ČR v roce 2026 nastavena na 14 100 Kč. A přestože ji považujeme za nízkou, je třeba si uvědomit, že humanitární dávka je ještě nižší a úroveň nezabavitelného minima dosahuje pouze u některých osob se zdravotním postižením. Většina příjemců humanitární dávky ovšem takové částky vůbec nedosáhne. Podle zkušeností pomáhajících organizací žijí poživatelé humanitární dávky ve značné chudobě a jsou závislí na další pomoci příbuzných nebo např. potravinové pomoci. Zejména samostatně žijícím seniorům nebo matkám samoživitelkám s jedním dítětem dávka naprosto nestačí na pokrytí životních potřeb. Důsledkem může být bydlení v substandardních podmínkách nebo upadnutí do dluhů.

Sociální služby a příspěvek na péči

Na příspěvek na péči mají nárok pouze občané EU, migranti s trvalým pobytem a držitelé vybraných typů dlouhodobého pobytu. Ostatní mají přístup omezený. Vyloučení jsou držitelé dočasné ochrany a zvláštního dlouhodobého pobytu.
Za významný problém považujeme zejména vyloučení uprchlíků z Ukrajiny z nároku na příspěvek na péči. Lidé se zdravotním postižením a jejich pečující patří mezi nejohroženější chudobou. Osoby se zdravotním postižením mají nárok na vyšší humanitární dávku, pokud prokáží omezenou soběstačnost při sebeobsluze v domácnosti. Pouze nejhůře postižené osoby ale získají nejvyšší stupeň dávky, který je ale jen mírně vyšší než částka nezabavitelného minima. V žádném případě se nejedná o obdobu příspěvku na péči – není to další finanční zdroj k humanitární dávce, který by mohli využít pro úhradu potřebné péče. Je to pouze mírné navýšení umožňující zaplacení základních potřeb jako bydlení a strava. Pro celou domácnost totiž nesoběstačnost znamená, že člověk potřebuje pečující osobu, která se o něj stará a je pak logicky omezena v účasti na trhu práce a i ona pak může být odkázána pouze na humanitární dávku.

88 Pokud nejsou rodinnými příslušníky cizinců s trvalým pobytem.

Absence systematického financování pobytových sociálních služeb pro uprchlíky z Ukrajiny

Držitelé dočasné ochrany z Ukrajiny mají ze zákona Lex Ukrajina nárok na poskytování sociálních služeb, včetně pobytových. Zatímco preventivní a poradenské služby je možné financovat z projektů, na financování služeb pobytových neexistuje funkční mechanismus. Dotace MPSV nejsou vypisovány pravidelně ani předvídatelně. Každoroční nejistota, zda bude možné služby zaplatit, odrazuje služby od přijímání klientů. Klienti sociální služby obvykle potřebují službu dlouhodobě, což finanční mechanismus naprosto nereflektuje. V roce 2026 navíc příslušná dotace nebyla vypsána vůbec.

Jazyková bariéra při poskytování sociálních služeb je někdy nepřekonatelná

Poskytování sociální služby je de facto závislé na komunikaci s klientem, poradenství ani terapii nelze bez jazykového i kulturního porozumění poskytovat. V Česku existuje síť služeb specializovaných na migranty, zejména je poskytují neziskové organizace. Služby, které se ale na migranty nespécializují, s nimi jako s klienty obvykle ani nepočítají a jejich možnost poskytovat jim služby je proto omezená. Například jde o noclehárny pro osoby bez domova, nízkoprahové terénní služby, ale i pobytové služby, jako jsou domovy pro seniory nebo domovy pro osoby se zdravotním postižením. Vznikají projekty propojující mainstreamové služby se službami cizineckými, ale připravenost všech sociálních služeb na migranty je teprve věcí budoucnosti.

Nepřipravenost na stárnoucí migranty

Stárnutí migrantů v ČR přinese pro sociální služby a pro rodiny migrantů velkou výzvu: jak se v horizontu nadcházejících let postarat možná o desítky tisíc seniorů, kteří budou potřebovat pomoc druhých. Půjde o seniory (např. z Vietnamu), kteří mají trvalý pobyt, zároveň ale dostatečně neovládají češtinu a nejsou tak začleněni do společnosti, aby zvládli život v pobytové službě. K tomu možná budou mít jen málo finančních prostředků, protože sice celý život v ČR pracovali, ale zřejmě nebudou mít dostatečně vysoký důchod, aby byli schopni služby hradit.

Bariéry využití dávek, na které mají migranti nárok

Jazyková bariéra

Podání žádosti o dávku se všemi náležitostmi vyžaduje pokročilou jazykovou kompetenci. Obdobně jazykově náročné je i případné osobní jednání nebo sociální šetření. Některé instituce sice na příchod uprchlíků zareagovaly např. zavedením pozic specialistů pro cizince nebo poradců hovořících ukrajinsky, většinou je spíše vyžadováno jednání v českém jazyce (které je na českém úřadech zákonem stanovenou normou). Podle zkušeností sociálních pracovníků se přístup úřadů liší – migranti se mohou setkat jak s ochotou jednat i přes nedostatečnou češtinu, tak s neochotou připustit jednání tlumočníka jako cizí osobu, ale také naopak se striktním vyžadováním tlumočníka.

Systém nároku na sociální zabezpečení odvozený z typu pobytu a dalších skutečností je složitý pro migranty i profesionály

Migranti obvykle nemají přesné informace o českém systému sociálního zabezpečení. Ten je navíc velmi složitý, je řízen evropskou i českou legislativou, obsahuje mnoho specifických ustanovení pro jednotlivé typy pobytu, podmínek a vzájemných provázaností. Zejména migranti bez trvalého pobytu jsou v otázkách nároku na sociální zabezpečení, ale i ve věci praktického procesu žádosti o dávku, odkázáni na pomoc specializovaných služeb.

Pokud o takových službách nevědí, nejsou jim dostupné nebo v ně nemají důvěru, možnost získání dávky se výrazně snižuje. Některí migranti vyhledají pomoc neziskových organizací nebo krajských integračních center. Zkušenosti sociálních pracovníků ale ukazují, že mnoho ohrožených migrantů se na pomáhající organizace s žádostí o pomoc aktivně neobráť a je třeba je oslovovat prostřednictvím terénní práce. Složitost systému nedělá problémy

pouze migrantům, v nárocích migrantů se obtížně orientují například i úředníci sociálních odborů obcí⁸⁹ nebo pracovníci úřadů práce⁹⁰.

Odmítání ze strany úřadů, diskriminace

Podle zkušeností sociálních pracovníků NNO není výjimkou, že např. někteří pracovníci úřadu práce odmítnou přijmout už samotnou žádost o dávku od migranta a i pro doprovázejícího sociálního pracovníka je náročné podání žádosti prosadit. Jindy úřady vyžadují jednání v češtině nebo přítomnost tlumočníka, i když migrant je schopen na své úrovni o žádosti základně komunikovat. Některí pomáhající pracovníci proto paradoxně vítají digitalizaci, která je sice technicky i jazykově pro určité klienty bariérová, ale umožňuje obejít případné odmítání při osobním jednání⁹¹.

Migranti mohou mít obavy pobírat dávky, aby tím neohrozili svůj pobyt v ČR

Některí migranti nežádají o dávky, aby neohrozili svůj pobyt. A to přesto, že na dávku mají nárok a pomohla by domácnosti řešit nepříznivou sociální situaci. Sociální pracovníci se setkávají s obavami, že by čerpání dávek mohlo mít vliv např. na prodloužení zaměstnanecké karty nebo na získání trvalého pobytu. Přestože samotné čerpání dávek vliv na prodloužení pobytu nemá, obavy z nich u některých migrantů přetrvávají. Není vyloučeno, že k nim přispívá zkušenost, že zvláštní dlouhodobý pobyt (po dočasné ochraně) je podmíněn právě nečerpáním sociálních dávek. Migranti pak „pro jistotu“ nežádají ani o dávky, které žádné pobytové potíže nezpůsobí⁹².

Nečerpání dávek (non-take-up)

Evropské studie ukazují, že se migranti z důvodu mnoha systémových omezení mohou častěji než domácí populace dostat do nouze⁹³. To ovšem neznamená, že by byli častějšími příjemci dávek. Naopak, míra čerpání dávek u migrantů může být z důvodu mnoha bariér nižší než u domácí populace.

V českém kontextu zatím postrádáme studie sledující tzv. „non take-up“ u migrantů. Jsou zmapované bariéry v přístupu k sociálním dávkám, ale ne míra nečerpání. Důvodem je pravděpodobně nedostatečná datová základna, ať pokud jde o data týkající se sociální situace migrantů, tak čerpání sociálních dávek. Tento nedostatek komplikuje i naši analýzu. Vycházíme pouze z údajů o počtu vyplacených dávek.

U české populace se odhaduje, že dávky nečerpá mezi 30 %⁹⁴ – 75 %⁹⁵ oprávněných příjemců. Pokud jde o migranty, nepokoušíme se o podobný odhad. Formulujeme pouze několik poznatků, vyvozených z počtu vyplacených dávek v hmotné nouzi a státní sociální pomoci v červnu 2026. Jedná se o data o dávce státní sociální podpory a hmotné nouze, informace o čerpání „superdávky“ nemáme.

Migranti ze třetích zemí čerpají nejčastěji rodičovský příspěvek, formálně nejednodušší dávku (při splnění podmínek), příspěvek na dítě a na bydlení získávají naopak v podstatně menší míře než občané států EU, na základě velmi hrubého porovnání podílu osob čerpajících dávky můžeme usoudit, že občané EU čerpají

⁸⁹ Konsorcium nevládních organizací (2025): Potřeby sociálních odborů městských částí Prahy v oblasti práce s cizinci 2025. Výzkumná zpráva pro Magistrát hl. m. Prahy. Nепublikováno. [cit. 2026-09-16].

⁹⁰ Konsorcium nevládních organizací (2026): Fokusní skupina ke Zprávě o chudobě 2026. [cit. 2026-09-10].

⁹¹ Konsorcium nevládních organizací (2026): Fokusní skupina ke Zprávě o chudobě 2026. [cit. 2026-09-10].

⁹² Konsorcium nevládních organizací (2026): Fokusní skupina ke Zprávě o chudobě 2026. [cit. 2026-09-10].

⁹³ Např. Kunychka, M., Grešš, M., Raneta, L., Dziura, B., & Sinković, D. (2023). Possible changes over time: poverty among migrants in the European Union. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 36. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/1331677x.2023.2264377>. [cit. 2026-09-16].

⁹⁴ Žůček, M. et al. (2026): Dávky čerpá jen polovina ohrožených domácností. Informování by dostalo desetitisíce rodin z nejhorší chudoby. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/davky-necerpani/> [cit. 2026-09-11]

⁹⁵ Janský, P. (2024): Komentář: Napůl plná sklenice reformy sociálních dávek i magické číslo 29. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-ocima-byznysu-komentar-napul-plna-sklenice-reformy-socialnich-davek-i-magicke-cislo-29-262249> [cit. 2026-09-16]

dávky v obdobné míře jako česká populace, občané třetích zemí naopak čerpají dávky řádově méně často, nižší míru čerpání dávek migranty ze třetích zemí vysvětlujeme zejména vyloučením určitých skupin z nároku kvůli pobytu (dočasná ochrana, dlouhodobé pobyty). Předpokládáme ale, že na nižší úroveň čerpání mají vliv i shora uvedené bariéry.

Tabulka 3: Počty příjemců dávek hmotné nouze a státní sociální podpory (zdroj: MPSV, data na vyžádání[KŠ3.1])

Počty příjemců dávek hmotné nouze a státní sociální podpory				
Počet příjemců vybraných dávek za červen 2026 (v tisících)				
Sociální dávka	celkem	z toho: ČR	z toho: další země EU	z toho: třetí země
Hmotná nouze				
Příspěvek na živobytí	46,4	44,8	1	0,6
Doplatek na bydlení	14,3	13,7	0,4	0,2
Mimořádná okamžitá pomoc	12,7	12,3	0,3	0,1
Státní sociální podpora				
Přídavek na dítě	234,9	224,8	6,5	3,6
Příspěvek na bydlení	261,1	253,4	4,8	2,9
Rodičovský příspěvek	204	187,6	7,1	9,3

Poznámka: Tabulka neobsahuje informace o superdávce, nejsou nám aktuálně dostupné.

Kolik osob má přístup k sociálnímu zabezpečení?

Z 1,17 mil. migrantů v ČR ke konci roku 2025 bylo ze superdávky zcela vyloučeno 46 % z nich (držitelé dočasné ochrany, ZDP a některých dlouhodobých pobytů), přístup pouze ke složce na dítě mělo dalších 10 % migrantů (s modrou nebo zaměstnaneckou kartou, graf 5). Z dávek státní sociální podpory je vyloučeno 35 % migrantů (dočasná ochrana, zvláštní dlouhodobý pobyt), 12 % mělo omezený přístup (dlouhodobé pobyty mimo zaměstnaneckých a modrých karet). Z dávek hmotné nouze (kromě MOP) bylo vyloučeno 51 % migrantů, 4 % byly dostupné omezeně – přístup mají pouze občané EU a lidé s trvalým pobytem.

Graf 5: Kolik migrantů má přístup k sociálním dávkám? (zdroj: MPSV, MV, vlastní výpočty Konsorcium)

Kazuistika: Ztížení přístupu k pobytovým sociálním službám z hlediska hlášení místa pobytu

Poradna byla kontaktována občankou Filipín, která byla držitelkou zaměstnanecké karty. V průběhu svého pobytu se dostala do tíživé sociální situace spočívající ve ztrátě bydlení způsobené narozením dítěte a nutností opustit partnera z důvodu domácího násilí. Klientka vyhledala službu azylového domu pro matky s dětmi, kam řádně nastoupila.

Ve smyslu § 98 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců má každý cizinec, kterému byla vydána pobytová karta povinnost do 30 dnů ohlásit změnu svého bydliště na území Ministerstvu vnitra. Vzhledem k tomu, že nástup do azylového domu s možností pobytu až na 1 rok představoval změnu bydliště, se cizinka obrátila na Odbor azylové a migrační politiky za účelem ohlášení této změny. Při ohlášení í změny bydliště předložila smlouvu o poskytování sociální služby azylového domu, která rovněž obsahovala údaj o poskytování ubytování. Tento dokument však nebyl ze strany pracovníka OAMP akceptován.

Předmětem spolupráce s cizinkou bylo stanovení způsobu doložení splnění podmínek předepsaných v § 31 odst. 5 zákona o pobytu cizinců ve vztahu k smlouvě o poskytování sociální služby azylového domu. Po konzultaci s Ministerstvem vnitra a ve spolupráci s azylovým domem a jeho zřizovatelem byly k ohlášení změny adresy doloženy podpůrné dokumenty, které umožnily úspěšné dokončení procesu změny registrované adresy. Za účelem odstranění jazykové bariéry byla cizince rovněž poskytnuta asistence na pracovišti OAMP.

Kazuistika: Ztížení přístupu k sociálním dávkám z důvodu jazykové bariéry

Na poradnu se obrátil cizinec pobývající legálně na území České republiky ohrožený ztrátou bydlení a výživy. Cizinec má ve střídavé péči své děti, na které není s ohledem na sociální situaci obou rodičů hrazeno výživné. Klient pracuje, je však zatížen dluhy z minulosti souvisejícími mimo jiné s jeho nyní již ukončenou živností.

Klient v minulosti pobíral dávku příspěvku na dítě, její výplata však byla s ohledem na přijetí zákona č. 151/2025 Sb., o státní sociální pomoci a na ztrátu bydlení cizinci pozastavena. Cizinec podal žádost o přiznání superdávky, ta však byla zamítnuta pro nedoložení požadovaných dokumentů na výzvu správního orgánu. Cizinec se sice o doložení dokumentu prostřednictvím portálu Jenda pokusil, kvůli jazykové bariéře však dokument nahrál do systému chybně, takže nedošlo k jeho spárování s žádostí. Cizinec podal proti rozhodnutí o zamítnutí superdávky včasné odvolání, o němž v současné době probíhá řízení.

Zakázkou klienta je podpora v rámci probíhajícího odvolacího řízení, pomoc při zajištění prostředků k naplňování základních životních potřeb cizince a jeho dětí, řešení jeho dluhového zatížení a zamezení vzniku dalšího zadlužení.

K překlenutí období běhu řízení o superdávce klient s poradnou spolupracuje na podávání žádostí o mimořádnou okamžitou pomoc ve smyslu § 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Tento postup byl doporučován rovněž zodpovědnými státními orgány plošně pro žadatele o superdávku z důvodu dlouhých lhůt pro rozhodování správního orgánu. Tento postup se ale střetává s neochotou úředníků Úřadu práce, který se poradna snaží řešit prostřednictvím osobních asistencí na pracovišti.

Pro zamezení dalšího zadlužování poradna klientovi pomáhá porozumět příspěvům od jednotlivých státních organizací a pojišťovny a činit právní jednání vyžadovaná pro splnění všech notifikačních povinností souvisejících s existencí již ukončené živnosti v roce 2025, jako jsou podání daňového přiznání a podání výkazů příjmů vůči ČSSZ a VZP.

4.3 Přístup ke zdravotním službám

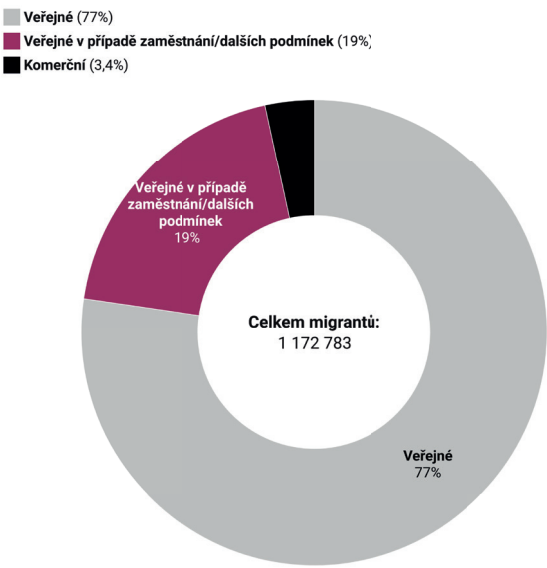
Přístup ke zdravotní péči a zdravotnímu pojištění

Pro migranty proto představuje velmi významný rozdíl, jestli jsou účastníky veřejného zdravotního pojištění, nebo pojištění komerčního. Veřejné zdravotní pojištění v ČR pokrývá většinu základních i specializovaných zdravotnických služeb. Komerční zdravotní pojištění naopak mnohdy negarantuje úhradu zdravotnických výkonů, obsahuje výluky, například u léčby chronických onemocnění. Byly zaznamenány i případy odmítnutí pojištění nemocných migrantů ze strany zdravotní pojišťovny, přestože zákon migrantům výslovně ukládá povinnost toto zdravotní pojištění mít⁹⁶. Komerční zdravotní pojištění je také podstatně dražší než pojištění veřejné, zejména pro seniory.

Veřejné zdravotní pojištění není pro všechny

I v přístupu ke zdravotnímu pojištění a zdravotnickým službám mají mnozí migranti nerovné postavení. Účastníky veřejného zdravotního pojištění jsou migranti s trvalým pobytem, držitelé dočasné ochrany, držitelé mezinárodní ochrany, migranti do 18 let nebo zaměstnanci českých firem⁹⁷. Naopak migranti z třetích zemí s dlouhodobým pobytem si musí sjednat komerční zdravotní pojištění – výjimku mají ti, kdo jsou zaměstnáni nebo jejichž zdravotní pojištění upravuje mezinárodní smlouva⁹⁸ (tabulka 2). Žadatelé o mezinárodní ochranu jsou nově ze zdravotního pojištění zcela vyloučeni a mají nárok pouze na tzv. neodkladnou péči.

Graf 6: Odhad struktury migrantů podle přístupu k zdravotnímu pojištění (zdroj: MV, vlastní výpočty Konsorcium)

Pozn: část migrantů si musí zajistit komerční pojištění v případě své nezaměstnanosti. Po dobu zaměstnání ve zpojistněném pracovním vztahu spadají do systému veřejného zdravotního pojištění. Mezi další podmínky patří například věk (do 18 let) nebo existence mezinárodní/bilaterální smlouvy.

⁹⁶ Dtto.
⁹⁷ Pracující ve zpojistněném pracovním vztahu.
⁹⁸ VZP ČR (2025): Zdravotní pojištění cizinců. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/pojistenci/informace-a-zivotni-situace/zdravotni-pojisteni-cizincu>. [cit. 2026-08-17].

V oblasti zdravotního pojištění je pro některé migranty situace právně složitá a neobejdou se bez právního poradenství, neboť nárok na zdravotní pojištění upravují jak české a evropské právo, tak mezinárodní smlouvy⁹⁹.

Komerční pojištění nehradí část péče, je drahé a vylučuje chronicky nemocné, důsledkem může být neléčení a zhoršování zdravotního stavu

Nemožnost účasti na veřejném zdravotní pojištění a nutnost sjednat si komerční zdravotní pojištění prakticky omezuje přístup ke zdravotní péči a zároveň potenciálně posiluje ohrožení chudobou, neboť péči o zdraví významně prodražuje. Zvláště velké obtíže přináší nemožnost vstupu do veřejného pojištění chronicky nemocným osobám, těhotným ženám a seniorům. Už samotné vysoké náklady na zdravotní pojištění jsou pro migranty zátěží – a pokud přijde nemoc nebo zdravotní výkon, který pojištění nekryje, musí ho migranti uhradit přímo zdravotnickému zařízení.

Pokud jsou náklady příliš vysoké, nebo dokonce neúnosné, volí lidé různé strategie řešení. Někteří se léčí v zemi původu, kde je léčba levnější. Někteří migranti si ovšem léčbu nemohou dovolit, a tak se neléčí, případně zcela nedostatečně. To pak vede k dlouhodobému zhoršování až devastaci zdravotního stavu, s vážnými důsledky pro pracovní i osobní život. Hrozba vysokých dluhů za zdravotní péči vede migranty k předčasným odchodům z nemocnic a nedokončení léčby jen proto, aby dluh dále nenarůstal.

Nákladnost komerčního pojištění spojená s nejistotou úhrady péče významně přispívá k ekonomické i psychické destabilizaci situace nízkopříjmových migrantů. Již samotná nemoc a s ní spojený výpadek příjmů a dále také přímá úhrada péče nebo cestování za léčbou do zahraničí, to vše představuje významný zásah do již tak křehké stability nejen nízkopříjmových migrantů. Snaha zajistit si prostředky na léčbu může vést k nevýhodnému zadlužení či souhlasu s překerní prací, a to za neustále se zhoršujícího zdravotního stavu.

Pro migranty s pobytem za účelem zaměstnání je onemocnění velkým rizikem – může ohrozit jak práci, tak i samotný pobyt v Česku

Dlouhodobé onemocnění, vážný pracovní úraz nebo invalidita znamenají pro pracovní migranty velkou hrozbu. Pokud by kvůli nemoci museli ukončit pracovní poměr, mohl by jim hrozit zánik pobytu.

Migrantům, kteří jsou v překerním postavení na trhu práce, přináší zhoršený zdravotní stav další rizika. Není výjimkou, že zaměstnavatelé za dobu nemoci nevyplácejí pracovníkům náhradu mzdy, nebo dokonce právě z důvodu nemoci ukončují nebo neprodlužují pracovní smlouvu. Až v nemoci mnohdy pracovník pozná, že není řádně přihlášen k nemocenskému ani zdravotnímu pojištění. A nemůže tak využít nemocenskou ani pojišťovna neuhradí zdravotní péči.

Specificky ohroženou kategorií představují migranti bez pobytového oprávnění, kteří potřebují zdravotní ošetření. V případě ohrožení života jim bude poskytnuta neodkladná péče, ale zdravotnické zařízení může žádat její úhradu.

⁹⁹ Česká republika má uzavřeny mezinárodní smlouvy s těmito zeměmi: Bosna a Hercegovina, Sýrie, Albánie, Izrael, Japonsko, Srbsko, Černá Hora, Makedonie, Mongolsko, Tunisko, Turecko, USA a Spojené království (KANCELÁŘ ZDRAVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ (2026): Mezinárodní právní předpisy – zdravotní pojištění a zdravotní služby. Dostupné z: <https://kancelarzp.cz/pro-pojistovny/mezinarodni-pravni-predpisy/>. [cit. 2026-08-17].

4.4 Přístup k dostupnému bydlení

Zajištění důstojného a zároveň finančně dostupného bydlení pro nízkopříjmové domácnosti je v Česku obecně složitě z důvodu vysokých cen nemovitostí i nájemného. Rovněž pro středně a nízkopříjmové migranty je zajištění bydlení jedním z aktuálních problémů, který se neustále zhoršuje. Situace v oblasti nedostupného bydlení se ještě prohloubila s příchodem uprchlíků z Ukrajiny. Jak bylo zmíněno v úvodní kapitole, vyloučení z bydlení patří v ČR k nejzávažnějším projevům chudoby a sociálního vyloučení. Bytová nouze zahrnuje nejen bezdomovectví, ale také život na ubytovnách, v azylových domech, v přelidněném, nevyhovujícím nebo nejistém bydlení. Máme za to, že bytové nouzi jsou migranti (a zejména ti z třetích zemí) v kontextu výše popsanych rizik na trhu práce a nerovného přístupu k systému státní sociální podpory a zdravotní péče vystaveni ve větší míře.

Z legislativního hlediska v ČR neexistují omezení pro cizí státní občany pro nákup nebo pronájem domů nebo bytů¹⁰⁰. V ostatních oblastech je situace odlišná: z přístupu k pomoci a prevenci ztráty bydlení podle zákona o podpoře bydlení (175/2025 Sb.) jsou vyloučeni migranti z třetích zemí s vybranými typy dlouhodobých pobytů, které nepodléhají předpisům EU, a držitelé dočasné ochrany. K sociálnímu bydlení mají přístup zpravidla pouze občané EU¹⁰¹.

Pro migranty ze třetích zemí má zajištění bydlení navíc své právní důsledky: doklad o zajištění ubytování, resp. místě hlášeného pobytu, je podmínkou pro udělení i prodloužení skoro všech druhů pobytových oprávnění¹⁰². Z toho vyplývá, že většina migrantů musí mít zajištěné ubytování už před příchodem na území ČR.

Diskriminace na trhu s bydlením a obstrukce ze strany majitelů

Migranti se, podobně jako Romové, na trhu s byty setkávají s přímou diskriminací a neochotou jim pronajímat byty^{103 104 105}. Jsou však dokumentovány i nepřímé diskriminační praktiky, jako jsou např. vyžadování vyšších kaucí, nadbytečné prověřování, zneužívání jazykové bariéry¹⁰⁶, chybějící písemné smlouvy nebo zákaz přihlášení k trvalému pobytu, odmítnutí vydat potvrzení o ubytování. Především poslední tři položky jsou pro migranty z třetích zemí zcela zásadní: bez nich nelze získat ani si udržet pobytové oprávnění¹⁰⁷, včetně prodloužení dočasné ochrany.

¹⁰⁰ E15 (2011): Novela zákona umožnila nákup nemovitostí cizinci. Dostupné z: <https://lurl.cz/ZeO8A>. [cit. 2026-10-01].

¹⁰¹ ČERYCHOVÁ, P., FALTOVÁ, M. (2022): Analýza dostupnosti vybraných sociálních služeb v hl. m. Praze pro migranty a migrantky, ohrožené sociálním vyloučením. Dostupné z: https://migrace.com/wp-content/uploads/2025/03/a4_analyza_def_1652961850.pdf. [cit. 2026-08-17].

¹⁰² ČERYCHOVÁ, P., FALTOVÁ, M. (2022): Analýza dostupnosti vybraných sociálních služeb v hl. m. Praze pro migranty a migrantky, ohrožené sociálním vyloučením. Dostupné z: https://migrace.com/wp-content/uploads/2025/03/a4_analyza_def_1652961850.pdf. [cit. 2026-08-17].

¹⁰³ ŠABATOVÁ, A. et al. (201: Oběť diskriminace a její překážky v přístupu ke spravedlnosti. Závěrečná zpráva z výzkumu veřejné ochráně práv. Brno: Veřejná ochráně práv. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/CZ_Diskriminace_v_CR_vyzkum_01.pdf. [cit. 2026-08-17].

¹⁰⁴ MINDBRIDGE CONSULTING, A. S. (2021): Občané Evropské unie v České republice. Analytická zpráva z výzkumu pro ombudsmana – veřejného ochránce práv. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/VOP-Studie-MindBridge.pdf>. [cit. 2026-08-17].

¹⁰⁵ OMBUDSMAN (2023): Dobrá praxe v zajišťování bydlení pro zranitelné lidi. Výzkumná zpráva 2023. Veřejný ochránce práv. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/projekty/posileni-aktivit/dobra_praxe_v_zajistovani_bydleni_pro_zranitelne_lidi_-_vyzkumna_zprava.pdf. [cit. 2026-10-01].

¹⁰⁶ MPSV (2019): Nevyhovující bydlení a možnosti jeho řešení. Odpovědi na časté otázky obcí. Metodický materiál. Dostupné z: <https://mpsv.gov.cz/cms/documents/5954b245-1f5f-1ae8-00fc-1563f2739cb3/+%E2%80%93+Nevyhovuj%C3%ADc%C3%AD+bydlen%C3%AD+a+m+o%C5%BEnosti+jeho+%C5%99e%C5%A1en%C3%AD+%28MPSV%29.pdf>. [cit. 2026-08-17].

¹⁰⁷ ČERYCHOVÁ, P., FALTOVÁ, M. (2022): Analýza dostupnosti vybraných sociálních služeb v hl. m. Praze pro migranty a migrantky, ohrožené sociálním vyloučením. Dostupné z: https://migrace.com/wp-content/uploads/2025/03/a4_analyza_def_1652961850.pdf. [cit. 2026-08-17].

Rostoucí ceny nájmu a nedostupnost dávkové podpory na bydlení

Nájmy postupně mírně rostou, případně narůstají cyklicky (například v univerzitních městech na začátku školního roku rostou nájem bytů a rodiny chudých migrantů zvýšené nájem nejsou schopné zaplatit). Po reformě dávek od ledna 2026 nemají migranti z třetích zemí s dlouhodobým pobytem¹⁰⁸ nárok na podporu v oblasti bydlení. To rodinám, které dříve podporu čerpaly, výrazně snížilo dávkovou podporu a komplikuje jim to udržení bydlení. Složku na bydlení obsahuje i humanitární dávka, dostupná nejchudším z nízkopříjmových domácností uprchlíků z Ukrajiny. Její výše ale dokáže reálně zabezpečit pouze rodinu/domácnost s více členy. Jedno- nebo dvoučlenným domácnostem dávka na úhradu bydlení v bytě nestačí.

Závislost migrantů na zprostředkovatelích a zaměstnavatelích, kteří propojují zajištění práce s bydlením

Podmínka předložení dokladu o ubytování při žádosti o povolení k pobytu zvyšuje organizační a finanční náročnost celého procesu získání příslušného povolení k pobytu a otevírá tak příležitost pro zprostředkovatele. I proto migranti tento komplexní balík služeb (bydlení, práce a pobyt) vyhledávají. Migranty přijíždějící za nekvalifikovanou nebo nízkokvalifikovanou prací s takovou nabídkou rekrutuje řada zprostředkovatelů (agentury práce, kvaziagentury nebo zprostředkovatelé, kteří na sebe mají navázané ubytovny či jiné prostory k bydlení). Navázání ubytování na zaměstnání se v těchto případech stává pro migranty pastí, která je posouvá do dvojí závislosti na zaměstnavateli¹⁰⁹, která bývá posilována dalšími praktikami, jako je zadlužení zprostředkovateli nebo zadržování dokladů. Ubytování migrantů (převážně na ubytovnách) spojené s výkonem práce u konkrétního zaměstnavatele vede k prostorové izolaci, sociálnímu vylučování¹¹⁰ a strpění vykořisťovatelských praktik, protože pro migranty neexistuje k danému stavu alternativa.

Obchod s chudobou na ubytovnách

Obchod s chudobou využívající sociální dávky, jak jej známe v případě českých občanů, má u cizinců specifickou podobu, protože na dávky na bydlení mají nárok pouze někteří z nich. Složka na bydlení je ale součástí humanitární dávky zranitelných uprchlíků z Ukrajiny. Systém podpory uprchlíků byl zpočátku nastaven tak, že ubytovatel dostával poměrně štědrý měsíční finanční příspěvek za ubytování uprchlíků a zároveň nebyla nijak kontrolována ani vymáhána kvalita bydlení. Po ukončení tohoto systému podpory se někteří ubytovatelé přeorientovali právě na ubytování zranitelných uprchlíků, kteří mohou získat vyšší částku jako složku na bydlení v humanitární dávce (6 000 Kč). Přestože je tato zhruba o polovinu nižší než dříve, pro majitele to zřejmě stále zůstává lukrativní, a zejména jednočlenné a dvoučlenné domácnosti odkázané na dávku si jiné bydlení nemohou dovolit. A tak se na ubytovnách s často substandardními podmínkami koncentrují chudí uprchlíci spadající do zranitelných kategorií (senioři, osoby se zdravotním postižením).

¹⁰⁸ Kromě rodinných příslušníků cizinců s trvalým pobytem.

¹⁰⁹ DIAKONIE ČCE – STŘEDISKO ZÁPADNÍ ČECHY (2023): Analýza dosavadních poznatků a existujících výstupů v oblastech pracovního vykořisťování a nelegálního či neregulérního zaměstnávání cizinců a dalších souvisejících témat v Plzeňském kraji. Dostupné z: <https://lurl.cz/teOJm>. [cit. 2026-09-10].

¹¹⁰ ČERYCHOVÁ, P., FALTOVÁ, M. (2022): Analýza dostupnosti vybraných sociálních služeb v hl. m. Praze pro migranty a migrantky, ohrožené sociálním vyloučením. Dostupné z: https://migrace.com/wp-content/uploads/2025/03/a4_analyza_def_1652961850.pdf. [cit. 2026-08-17].

Kazuistika: Odepření 60denní ochranné lhůty u novorozence rodičů s vízem strpění

První případ se týká manželského páru z Ukrajiny, který na území České republiky pobývá na základě víza za účelem strpění. Během tohoto pobytu se páru v ČR narodilo dítě. Matka dítěte byla v době porodu standardně zaměstnána a účastna veřejného zdravotního pojištění, ze kterého byly řádně uhrazeny veškeré náklady spojené s porodem.

Po narození bylo dítě automaticky přijato do systému Všeobecné zdravotní pojišťovny (VZP) v rámci ochranné lhůty 60 dnů, která standardně slouží k pokrytí péče o novorozence. Následně však pojišťovna tento krok revidovala s tím, že dítě na toto pojištění nemá nárok. Zjistilo se totiž, že pobyt rodičů na základě víza strpění není pro účely tohoto specifického nároku legislativně považován za relevantní formu pobytu na území ČR. Novorozenec se tak ocitl bez přístupu k veřejnému zdravotnímu pojištění bezprostředně po narození.

Kazuistika: Předčasné ukončení veřejného pojištění u dětí žadatelky o přechodný pobyt

Druhý případ poukazuje na nesoulad mezi pobytovou legislativou a praxí zdravotních pojišťoven. Jedná se o matku s udělenou dočasnou ochranou, která se provdala za občana ČR. V návaznosti na změnu rodinné situace podala pro sebe a své dvě děti žádost o přechodný pobyt. Úřad jim následně do cestovních dokladů vyznačil štítek potvrzující probíhající správní řízení s platností 90 dnů (tzv. fikce pobytu).

Přestože z hlediska cizinecké legislativy platí, že dočasná ochrana zůstává v platnosti až do okamžiku pravomocného rozhodnutí o novém pobytovém oprávnění, VZP rodinu informovala, že podáním žádosti děti ztratily přístup k veřejnému zdravotnímu pojištění. Matka tak byla donucena sjednat pro obě děti nákladné komerční zdravotní pojištění pro cizince, ačkoliv dle platných právních předpisů měly mít nadále zachován status osob s dočasnou ochranou, a tedy i nárok na veřejné zdravotní pojištění.

Kazuistika: Faktická nedostupnost specializované péče a jazyková bariéra

Kazuistika občanky Ukrajiny s dočasnou ochranou, která trpí neurologickým onemocněním, ukazuje, že formální účast ve veřejném zdravotním pojištění nezaručuje reálný přístup k péči.

Klientka nedokázala nalézt specialistu, který by ji přijal. Narážela na plné kapacity a opakovaná odmítnutí z důvodu jazykové bariéry. Protože jí lékaři odmítnutí sdělovali výhradně ústně, bez písemného záznamu, nemohla se bránit podáním formální stížnosti zřizovateli či pojišťovně.

Absenci péče v ČR zpočátku řešila vyčerpávajícím dojížděním za lékaři na Ukrajinu, což se po zhoršení jejího zdravotního stavu stalo neudržitelným. Do situace se vložila odborná sociální poradna, která pro ni hledala lékaře v Praze a okolí. Přestože organizace ordinací aktivně nabízela bezplatnou osobní asistenci a tlumočení k eliminaci jazykové bariéry, specializovanou péči se nepodařilo včas zajistit.

V důsledku kritické nedostupnosti léčby v ČR byla klientka donucena odcestovat zpět na Ukrajinu. Selhání systému při zajištění zdravotní péče tak v tomto případě vedlo k faktickému zmaření samotného účelu institutu dočasné ochrany.

4.5 Přístup ke vzdělání

Přestup na střední školu a úspěšnost středoškolského vzdělávání

Zatímco na základních školách již několik let funguje systém jazykové přípravy, ve středních školách není dosud jazyková podpora žáků tak rozšířena. Přitom právě střední školy jsou místem, kde se rozhoduje o profesní budoucnosti mladých lidí, a mělo by být v zájmu České republiky vytvořit žákům cizincům takovou podporu, aby mohli střední školy studovat, úspěšně absolvovat a využít tak svůj vzdělanostní potenciál.

V oblasti studia na střední škole, v přechodu ze základní školy i v úspěšnosti u závěrečných zkoušek zatím vidíme zásadní problém. Ať již jde o data o účasti, úspěšnosti a neúspěšnosti ve vzdělávání, která postrádáme. Musíme si tedy přiznat, že nevíme, kolik žáků z řad migrantů opouští předčasně vzdělávací systém, pouze s ukončenou základní školou. Žáci-cizinci si častěji než česká populace volí studium na odborných učilištích, protože snáze zvládnou přijímací zkoušky. Maturitní zkouška stále testuje pouze češtinu na úrovni rodilých mluvčích, která je pro většinu žáků nedosažitelná. Žáci s nízkou jazykovou kompetencí pravděpodobně na střední školy ani nechodí nebo z nich předčasně odcházejí. O jejich osudu v tuto chvíli nedokážeme získat z administrativních dat žádné informace. Obáváme se však, že neúčast ve středoškolském vzdělávání nebo jeho předčasné ukončování a brzký vstup na trh práce může být základem pro další život nekvalifikovaného pracovníka v prekérních pozicích, jehož možnosti na vzestupnou mobilitu jsou minimální. Součástí úvah o chudobě musí nutně být i prevence a součástí prevence je i bezbariérový přístup ke vzdělávání.

5. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

V ČR žije přes 1,1 milionu migrantů, kteří tvoří přibližně 10 % populace. Přestože představují zásadní kapacitu pro českou ekonomiku, jejich přístup ke stabilnímu zaměstnání, sociálnímu systému, zdravotní péči a bydlení je nerovný. České legislativní i společenské prostředí tak určité skupiny migrantů ze své podstaty vyčleňuje a vystavuje je výrazně vyššímu riziku chudoby a sociální izolace než většinovou populaci.

Zahraniční pracovníci jsou ve vysoké míře koncentrováni na tzv. sekundárním trhu práce, který je charakteristický manuální, nízko kvalifikovanou prací a nízkými mzdami. Mnozí z nich přitom vykonávají práci hluboko pod úrovní své reálné kvalifikace z důvodu náročné a finančně nákladné nostrifikace či jazykové bariéry. Závislost na agenturním zaměstnávání a nekalých zprostředkovatelských strukturách navíc vytváří prostředí pro pracovní vykořisťování, nelegální zaměstnávání a finanční závislost. Zvláště zranitelnou skupinou jsou uprchlíci z Ukrajiny, u nichž kombinace nízkých příjmů, specifického dávkového režimu a struktury domácností vede k tomu, že většina z nich žije pod hranicí příjmové chudoby.

Migranti rovněž mají omezený přístup k systémům sociálního zabezpečení, zdravotní péči a bydlení. Reforma sociálních dávek (tzv. superdávka) i nastavení nepojistných dávek řadu migrantů s dlouhodobými či dočasnými pobyty ze systému zcela vylučuje nebo jejich nároky výrazně omezuje. Nemožnost účasti ve veřejném zdravotním pojištění pro vybrané skupiny migrantů přináší nutnost drahého komerčního pojištění, což v případě nemoci vede k odkládání léčby, zhoršování zdravotního stavu nebo k vysokému zadlužení. Tyto faktory se následně kumulují s bytovou nouzí a vytlačováním migrantů do substandardního bydlení, jako jsou ubytovny.

Odhadujeme, že v relativní příjmové chudobě se ocitá více než třetina migrantů. Tento stav postihuje menší míře občany EU (cca 26 % všech občanů EU), **40 % migrantů z třetích zemí. Nejzranitelnější skupinou jsou uprchlíci z Ukrajiny, jichž se pod hranicí příjmové chudoby ocitá 57 %. Riziko chudoby zvyšuje nepříznivá kombinace pobytového statusu, typu ekonomické aktivity a rodinného stavu a pro migranty specifická nízká znalost češtiny a českého prostředí.**

Hlavní okruhy doporučení

Sledování dat o chudobě migrantů a monitorování problémů

Chybějící datová základna: Státní správa v současnosti nedisponuje dostatečnými daty o reálné sociální situaci migrantů ani o míře nečerpání dávek (tzv. non-take-up).

Doporučení: Zavést důsledný monitoring a sběr dat o chudobě migrantů ze strany státních orgánů. Stát by měl při tvorbě legislativy a integračních strategií vyhodnocovat, jaký dopad mají pobytová omezení na chudobu konkrétních skupin migrantů.

Skutečný boj proti pracovnímu vykořisťování a chudobě s ním spojené

Prekérní práce a šedá ekonomika: Běžnou realitou migrantů na českém trhu práce je tzv. pracovní chudoba (in-work poverty), nedůstojné pracovní podmínky a tlak na přijímání práce v šedé ekonomice s využitím i nepoctivých zprostředkovatelských agentur.

Doporučení: Přijmout účinná legislativní a kontrolní opatření k eliminaci šedé ekonomiky, regulaci agenturního zaměstnávání a ochraně práv migrantů na trhu práce, aby jejich zranitelné postavení nebylo zneužíváno zprostředkovateli a obchodníky s chudobou.

Odstranění systémového vyloučení z dávek a sociální ochrany

Míra vyloučení z dávkové podpory: Ke konci roku 2025 bylo 46 % migrantů v ČR zcela vyloučeno ze superdávky, 35 % ze státní sociální podpory (SSP) a 51 % z dávek hmotné nouze (s výjimkou MOP). Držitelé zvláštního dlouhodobého pobytu jsou z nepojistných dávek zcela vyloučeni, což ohrožuje zejména ty, kdo onemocní, stanou se invalidními například po pracovním úrazu nebo musí začít pečovat o jinou osobu.

Doporučení: Zhodnotit dopady omezení rozsahu nároku na superdávku u držitelů dlouhodobého pobytu. Umožnit držitelům zvláštního dlouhodobého pobytu vstup do systému nepojistných sociálních dávek.

Snížení chudoby uprchlíků z Ukrajiny

Pod hranicí chudoby žije až 71 % domácností ukrajinských uprchlíků v Česku. Zejména jde o samotné seniory, zdravotně postižené osoby, ale také o samoživitelky s malými dětmi nebo lidi pracující v prekérních podmínkách, na jejichž práci a výdělku závisejí další členové rodin.

Doporučení: Zvýšit nedostačující humanitární dávku zejména pro zranitelné osoby, které jsou na dávce zcela závislé. Zajistit funkční financování pobytových služeb pro uprchlíky. Případně zvážit vstup zranitelných uprchlíků do standardního systému státní sociální podpory.

Podpora institucí a lokálních aktérů v interkulturní otevřenosti

Ze setkání a komunikace s aktéry integrace vyvozujeme, že potřebují větší podporu v tom, jak integraci uchopit. Obce a kraje potřebují **datovou oporu**, aby věděly, kdo žije na jejich území, skladbu obyvatel a jejich potřeby. Současně potřebují **metodickou oporu a možnost společného hledání řešení.**

Doporučení: Posílit aktivity, které nabídnou obcím lepší datové, metodické a koordinační zázemí pro praktickou realizaci integrace migrantů.

Prevence předčasného odchodu ze vzdělávacího systému

V České republice žijí mladí lidé, kterým systematicky odpíráme přístup ke vzdělání. Jde o mladé lidi, kteří přicestovali do ČR v posledních ročnících základní školy a nemohli se připravit na přijímací zkoušky na střední školy. Tito lidé vypadávají ze vzdělávacího systému, nevíme, kolik jich je a jaké jsou jejich životní dráhy.

Doporučení: Zřídit meziresortní pracovní skupinu, která se bude zabývat přechodem mladých lidí s migrační zkušeností na střední školu. Pracovní skupina vytvoří metodiku, jak datově sledovat, kolik těchto mladých lidí je, a vytvoří praktické nástroje, jak preventovat předčasný odchod ze vzdělávacího systému.

6. ZDROJE

AMSP ČR (2026): Program kvalifikovaný zaměstnanec. Dostupné z: <https://www.amsp.cz/projekty-a-temata/program-kvalifikovany-zamestnanec>.

BALOURDOS, D., & PETRAKI, M. (2019): Immigrant social inclusion in Europe: A descriptive investigation. Europa XXI. Dostupné z: <https://doi.org/10.7163/eu21.2019.37.7>.

BÁRCENA-MARTÍN, E., PÉREZ-MORENO, S. (2017): Immigrant-native gap in poverty: a cross-national European perspective. Review of Economics of the Household, 15, 1105-1136. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s11150-015-9321-x>.

CIZINCI.CZ. (2023): Práce. Dostupné z: <https://www.cizinci.cz/prace1>.

ČERYCHOVÁ, P., FALTOVÁ, M. (2022): Analýza dostupnosti vybraných sociálních služeb v hl. m. Praze pro migranty a migrantky, ohrožené sociálním vyloučením. Dostupné z: https://migrace.com/wp-content/uploads/2025/03/a4_analyza_def_1652961850.pdf.

ČESKÁ REPUBLIKA (2025): Zákon č. 151/2025 Sb., o dávce státní sociální pomoci. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2025-151>.

ČESKÁ REPUBLIKA (2025): Zákon č. 175/2025 Sb., o podpoře bydlení. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2025-175>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2026): Průměrné mzdy – 2. čtvrtletí 2026. Rychlé informace. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/prumerne-mzdy>.

DEMAGOG (2026): Zavádějící statistika Eurostatu o lidech ohrožených chudobou. Dostupné z: <https://demagog.cz/diskuze/zavadejici-statistika-eurostatu-o-lidech-ohrozenych-chudobou>.

DIAKONIE ČCE – STŘEDISKO ZÁPADNÍ ČECHY (2023): Analýza dosavadních poznatků a existujících výstupů v oblastech pracovního vykořisťování a nelegálního či neregulérního zaměstnávání cizinců a dalších souvisejících témat v Plzeňském kraji. Dostupné z: <https://1url.cz/te0Jm>.

DRBOHLAV, D. et al. (2020): Nabídka ukrajinské migrační pracovní síly a její poptávka v Česku. Fórum sociální politiky, 15, 1, 14–19. Dostupné z: <https://www.rilsa.cz/clanek/nabidka-ukrajinske-migracni-pracovni-sily-a-jeji-poptavka-v-cesku>.

E15 (2011): Novela zákona umožnila nákup nemovitostí cizinci. Dostupné z: <https://1url.cz/ZeO8A>.

EUROSTAT (2026): Persons at risk of poverty or social exclusion by group of citizenship (population aged 18 and over). https://doi.org/10.2908/ILC_PEPS05N. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ILC_PEPS05N__custom_22313658/default/map?lang=en.

EXEKUTORSKÁ KOMORA ČR (2026): Otevřená data o exekučních řízeních v České republice. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/>.

FREIDINGEROVÁ, T., ANDRLE, J., MALÁ, E. (2025): Pasti pracovního práva: Analýza nelegálních praktik zaměstnávání v Česku s důrazem na držitele dočasné ochrany. Člověk v tísni, o. p. s. Dostupné z: https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/2552/file/analyza_clovek_v_tisni_final.pdf.

GHEORGHIEV, O. (2023): Economic migrants in the Czech segmented labour market: Covid-19 as a magnifying glass. International Journal of Sociology and Social Policy, Vol. 43, 3-4, 370–383. Dostupné z: <https://www.emerald.com/ijssp/article/43/3-4/370/154724>.

HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČR (2026): Pomoc firmám se zaměstnáním cizinců. Dostupné z: <https://www.komora.cz/sluzby/zamestnavani-cizincu>.

CHARITA ČR (2025): Poverty Watch 2025: Národní zpráva Evropské sítě proti chudobě Česká republika. Dostupné z: <https://www.charita.cz/res/archive/083/010361.docx?seek=1760969998>.

JANSKÝ, P. (2024): Komentář: Napůl plná sklenice reformy sociálních dávek i magické číslo 29. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-ocima-byznysu-komentar-napul-plna-sklenice-reformy-socialnich-davek-i-magicke-cislo-29-262249>.

JELÍNKOVÁ, M. (2011): Česká migrační a integrační politika v perspektivě mongolské migrace. Dizertační práce, Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/47770>.

JELÍNKOVÁ, M. (ed.) (2023): Lokální politiky integrace migrantů a jejich strukturální mechanismy. Karolinum, Praha. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/186867>.

KANCELÁŘ ZDRAVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ (2026): Mezinárodní právní předpisy – zdravotní pojištění a zdravotní služby. Dostupné z: <https://kancelarzp.cz/pro-pojistovny/mezinarodni-pravni-predpisy/>

KERMIET, V. (2026): Cizinci změnili českou ekonomiku. Statistika & my, 07-08, 16, 25-27. Český statistický úřad. Dostupné z: <https://statistikaamy.csu.gov.cz/docs/107903/3835ec3f-731a-eaef-3142-949e67b6d67f/1804260708.pdf>.

KONSORCIUM NEVLÁDNÍCH ORGANIZACÍ PRACUJÍCÍCH S MIGRANTY V ČR (2025): Potřeby sociálních odborů městských částí Prahy v oblasti práce s cizinci 2025. Výzkumná zpráva pro Magistrát hl. m. Prahy. Nепublikováno.

KONSORCIUM NEVLÁDNÍCH ORGANIZACÍ PRACUJÍCÍCH S MIGRANTY V ČR (2026): Fokusní skupina ke Zprávě o chudobě 2026. 10.9.2026.

KUNYCHKA, M., GREŠŠ, M., RANETA, L., DZIURA, B., SINKOVIČ, D. (2023): Possible changes over time: poverty among migrants in the European Union. Economic Research-Ekonomska Istraživanja, 36. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/1331677x.2023.2264377>.

LEONTIYEVA, Y. (2012): Brains versus Brawn: Comparison of the Educational and Occupational Status of non-EU Labour Migrants in the Czech Republic. Disertační práce. Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/42012>.

LEONTIYEVA, Y.; MIKEŠOVÁ R., TOLLAROVÁ, B. (2018): Pražané s cizím pasem. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. ISBN 978-80-7330-337-2. Dostupné z: <https://1url.cz/Ge0ig>.

MINDBRIDGE CONSULTING, A. S. (2021): Občané Evropské unie v České republice. Analytická zpráva z výzkumu pro ombudsmana – veřejného ochránce práv. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/VOP-Studie-MindBridge.pdf>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (2019): Nevyhovující bydlení a možnosti jeho řešení. Odpovědi na časté otázky obcí. Metodický materiál. Dostupné z: <https://mpsv.gov.cz/cms/documents/5954b245-1f5f-1ae8-00fc-1563f2739cb3/+%E2%80%93+Nevyhovuj%C3%ADc%C3%AD+bydlen%C3%AD+a+mo%C5%BEnosti+jeho+%C5%99e%C5%A1en%C3%AD+%28MPSV%29.pdf>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (2025): Legislativní změny z gesce MPSV účinné od 1. července a ve druhé polovině roku 2025. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/legislativni-zmeny-z-gesce-mpsv-ucinne-od-1-cervence-a-ve-druhe-polovine-roku-2025>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (2025): Sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 356/2025 Sb., o vyhlášení minimální mzdy pro rok 2026. Dostupné z: <https://e-sbirka.gov.cz/sb/2025/356>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (2025): Zaměstnávání uprchlíků (žadatelů o mezinárodní ochranu). Dostupné z: <https://mpsv.gov.cz/zamestnavani-uprchliku>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (2026): Podpora bydlení: kontaktní místa pro bydlení a dostupná pomoc. Dostupné z: <https://socialnibydeni.mpsv.cz/>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (2026): Právní základ pobytu, práva. Dostupné z: <https://mpsv.gov.cz/mam-praci-obcane-eu-pravo>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (2026): Strategie sociálního začleňování 2021–2030. Dostupné z: <https://mpsv.gov.cz/strategie-socialniho-zaclenovani-2021-2030>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (2026): Vláda schválila nová pravidla pro platformovou práci. Zachovají flexibilitu a posílí ochranu pracovníků. Dostupné z: <https://mpsv.gov.cz/vlada-schvalila-nova-pravidla-pro-platformovou-praci-zachovaji-flexibilitu-a-posili-ochranu-pracovniku-1>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (2026): Volný vstup na trh práce. Dostupné z: <https://mpsv.gov.cz/volny-vstup-na-trh-prace>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (2026): Zákon o podpoře bydlení = mít domov. Dostupné z: <https://socialnibydeni.mpsv.cz/mitdomov>.

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU (2026): Data o živnostech dle oborů a občanství. Data na vyžádání.

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU (2026): Ekonomická migrace a vládní programy. Dostupné z: <https://mpo.gov.cz/cz/zahranicni-obchod/ekonomicka-migrace/ekonomicka-migrace-a-vladni-programy--221756>.

MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR (2026): Výpočet nezabavitelné částky při výkonu rozhodnutí a exekuci. Dostupné z: <https://exekuce.justice.cz/>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY (2026): Nostrifikace. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/uznavani-zahranicniho-a-ceskeho-studia/nostrifikace>.

OECD/EVROPSKÁ KOMISE (2023): Indicators of Immigrant Integration 2023: Settling In. OECD Publishing. Dostupné z: https://www.oecd.org/en/publications/indicators-of-immigrant-integration-2023_1d5020a6-en/full-report/component-9.html#section-d1e7164-4ca592e79f.

OMBUDSMAN (2023): Dobrá praxe v zajišťování bydlení pro zranitelné lidi. Výzkumná zpráva 2023. Veřejný ochránce práv. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/projekty/posileni-aktivit/dobra-praxe_v_zajistovani_bydleni_pro_zranitelne_lidi_-_vyzkumna_zprava.pdf.

OTEVŘENÁ DATA MPSV (2026): Zaměstnávání cizích státních příslušníků. Dostupné z: <https://data.mpsv.cz/portal/sestavy/statistiky/trh-prace/zamestnavani-cizich-statnich-prislusniku/cz>.

PAQ RESEARCH (2024): Integrace ukrajinských uprchlíků: 2 roky poté a výhled na 2024+. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/dva-roky-pote/>.

PAQ RESEARCH (2025): Dopady reformy dávek: kdo bude čerpat podporu a kdo o ni může přijít. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/davky-necerpani/>.

PAQ RESEARCH (2026): Dávky čerpá jen polovina ohrožených domácností. Informování by dostalo desetitisíce rodin z nejhorší chudoby. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/davky-necerpani/>.

PLATFORMA PRO MINIMÁLNÍ DŮSTOJNOU MZDU (2026): Minimální důstojná mzda v České republice 2026: metodika a výsledky. Dostupné z: <https://www.minimalnidustojnamzda.cz/>.

PLATFORMA PRO SOCIÁLNÍ BYDLENÍ (2025): Stanovisko k zákonu o podpoře bydlení a k návrhům na změnu rozdělení kompetencí. Dostupné z: <https://socialnibydleni.org/>.

POKORNÁ, A. (2014): Nostrifikace: Uznávání zahraničního vzdělání v ČR. Výzkumná zpráva. Dostupné z: https://mkc.cz/doc/Nostrifikace_Uznavani_zahranicniho_vzdelani_vCR.pdf.

POŘÍZKOVÁ, H. (2010): Segmentace trhu práce jako faktor integrace cizinců na trhu práce. In: VÚPSV: Vybrané aspekty života cizinců v České republice. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, Praha 2010.

SDRUŽENÍ PRO INTEGRACI A MIGRACI (2025): Pobyty a sociální zabezpečení. Dostupné z: https://migrace.com/wp-content/uploads/2025/07/Simi_info_schema_update_07.pdf.

SOCIOFACTOR s.r.o. (2024): Výzkum o příjmech, výdajích a remitencích cizinců žijících v ČR: souhrnná výzkumná zpráva. Český statistický úřad. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/vyzkum-o-prijmech-vydajich-a-remitencich-cizincu-zijicich-v-cr>.

SPURNÝ, M., TABERY, P. (2025): Integrace ukrajinských uprchlíků: trh práce, bydlení, znalost češtiny a vzdělávání dětí. Centrum pro výzkum veřejného mínění, Praha. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/images/articles/files/5935/vyzkumnazpravahlasukrajincuvlna8vlna9.pdf>.

ŠABATOVÁ, A. et al. (2015): Oběť diskriminace a její překážky v přístupu ke spravedlnosti. Závěrečná zpráva z výzkumu veřejné ochránkyně práv. Brno: Veřejná ochránkyně práv. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/CZ_Diskriminace_v_CR_vyzkum_01.pdf.

ŠKVRŇÁK, M., PROKOP, D. (2025): Evropsky srovnatelnou příjmovou chudobou trpí pětina Čechů. Jsme v průměru, nikoli premianty EU. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/chudoba-cesko-eu/>.

TREXIMA (2026): Aktuální výsledky šetření ISPV: Mzdová sféra ČR — rok 2025. Dostupné z: <https://www.ispv.cz/vysledky.html>.

VALENTA, O. (2018): Uplatnění potenciálu vysokoškolsky vzdělaných zahraničních pracovníků na českém trhu práce. Disertační práce. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/103422>.

VALENTA, O., DRBOHLAV, D. (2018): Míra (ne)využití vzdělanostního potenciálu zahraničních pracovníků v Česku. Fórum sociální politiky 2018, 2, s. 2–9. Dostupné z: <https://www.rilsa.cz/casopis/forum-socialni-politiky-2-2018/>.

VEŘEJNÁ ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA ČR (2025): Zdravotní pojištění cizinců. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/pojistenci/informace-a-zivotni-situace/zdravotni-pojisteni-cizincu>.

ŽŮČEK, M. et al. (2026): Dávky čerpá jen polovina ohrožených domácností. Informování by dostalo desetitisíce rodin z nejhorší chudoby. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/davky-necerpani/>